لەژێر هێڵی هەژاری هۆشمەندی دا … نیگار نادر

سیاسەت و پرۆسەی وەبەرهێنانی مرۆیی ، لە بونیادنانی دامەزراوەی پەروەردەیی و فێرکاریدا، خۆی دەبینێتەوە، بەمەبەستی هەبوونی سیاسەتی ئامادەسازی گەنجان، لە رووی زانیاری و ئاکارییەوە، لە گشت بوارەکانی، زانستی و کۆمەڵایەتی و یاسایی دا بۆئامانجی نەتەوەسازی و تاکی هۆشمەند، بەڵام بەداخەوە لە هەرێمی کوردستاندا ئەو سیاسەتە هیج بناغەیەکی بۆ ڕۆنەنراوە و بەڵکو تائیستاش بابەتێکی پشتگوێ خراوە، ئەوەش کرۆکی سەرەکی کۆی تەنگەژەو کێشەکانی وڵاتسازییە، بەتایبەتی بۆ ژنان کە هەم وەک دایک، هەم وەک بەرپرسیارو بەشداری سەرەکی، لە کۆی دیاردەو دەرهاویشتەکانی کۆمەڵگەی کوردی دا پێکهێنەرن.
کەوتنە ژێر هێڵی هەژاری” لێرەدا، تەنها بەمانا ئابوورییەکەی نییە و، مەبەست لە بژێوی نییە، بەڵکو مەبەست لە کۆی ئەو هێڵە هەژاریانەیە کە ڕێگە لە پێشکەوتنی دەگرن و مرۆڤ لە ڕووی هۆشمەندییەوە دەکەوێتە ژێریان ، هەرێمی کوردستان کە تژی یە لە جۆرەها دژبەیەکی وتەنگەژەی سیاسی و، ئابووری و کۆمەڵایەتی ، لە بەرئەوە زۆربەی بابەت و پرسەکان، دەکەونە ژێر هێڵی هەژاری هۆشمەندییەوە.

لەراستیدا نکۆڵی لەوە ناکرێ، کە کۆمەڵگەی کوردی، بەر لە بیست ساڵ، کۆمەڵگەیەکی لاچەپێک و، تژی لە جۆرەها چەپێنراوی بووە ، دۆخی ژنان لەو کۆمەڵگەیەدا، پر بوو لە ئاستەنگ و، بەربەستی کۆمەڵایەتی ، یاسایی، ئاینی و ئابووری ، بەلام لەگەڵ هاتنی تەوژمی، نیولیبرالیزمی ئابووری و بەبازاڕ بوون ، کۆی پێوەرو ئاستەنگ و بەربەستەکان گۆڕدران و، بەشێوازێکی مەترسیدار و کتوپڕ، دۆخی ژنانیان وەرگێڕاوە بۆ بەرخۆری و، بۆ کاڵابوونێکی تەنها مادی نا، بەڵکو مەعریفیش.

دیارترین دەرهاویشتەکانی ئەم بەبازاڕبوونەش، لە بەکاڵابوونی هۆشیاری دا دەردەکەوێت، وەکو پرۆسەکانی هاندان بۆ پیشەنگ بوونی ساختە ، هەوەسی بوون بە سەرکردە، بەدەستهێنانی بڕوانامەی بەرزی ئەکادیمی ، بوون بە هونەرمەندو ئەستێرەی ناسراو، هاوتەریب لەگەڵ شەپۆلی پەرنەئەدگاری، لە ئاکارو لە ڕەفتاردا، لەوسەنگییەشەوە تێکڕای ئەو پەروەردەو دیاردانە، زەبری کوشندەی لە هۆشیاری هێزو

هزری ژنان داوە.

ئەوەی لە کوردستان، یەک لە ڕووەکانی، کەوتنە ژێر هەڕەشەی هەژاری هۆشمەندی و نەبوونی سیاسەتی وەبەرهێنانی مرۆیی،سەرهەڵدانی ئەو لەشکرە ژنە (ڕۆشنبیر هەژارانەن)، کە بە ناو و شێوازی جیاواز، لە پێگەو پڕۆگرام و پۆستی سیاسی و، مێدیایی و ڕۆشنبیری و ئەکادیمی دا، بەنوێنەرایەتی تەواوی ژنی کورد گوتار بڵاودەکەنەوە و، دەهێنرێنە سەر شاشەی تیڤییەکان ، دەبنە نمایشکەری هەرەم لە وڵاتان ، لە سیلکی دیپلۆماتی دان ، بە ئەکادیمیست و ڕاوێژکار دەناسێنردرێن.
بەڵام بە پێچەوانەی ئەو پێناسانە، زۆربەیان لەژێر هێڵی هەژاری ڕۆشنبیری دا، قەتیس ماون، هەڵگری چەندین تایتڵی ئەکادیمی و سیاسین، بەڵام لە ئاست پێوەرە زانستی و ستانداردەکانی جیهان کورت دەهێنن ، پێشگری ناوی هەمەجۆریان هەیە، بەڵام لە بەر هەژاربوونی هۆشمەندی و جیهانبینی ژنانەیان ، پیاو ڕەفتار، پیاو گوفتار هەڵسوکەوت دەکەن .
ئەگەر ورد سەرنج بدەین، لە دەساڵی ڕابردوودی کوردستاندا، ژنان ڕواڵەتیان زۆر مۆدێرن بووە ، لە ڕووی ئازادی کارکردن، بەرەوپێشچوونێکی بەرچاو هاتۆتە کایەوە، لە ڕووی سیاسییەوە، چوونەتە ناو زۆربەی جومگەکانی حوکمڕانی و، پێگەی گرنگ گرنگیان پێسپێردراوە، تا ئاستی سەرۆکایەتی کردن،بەڵام بەداخەوە لەناوەرۆکدا، نەیانتوانیوە نە هێز نە هزر ، نە جێ پەنجەیان دیاریبکەن و بەدیدێکی ژنانە، مودێلێکی نوێی خۆکردی ژن لە باشوور، لەناو سیاسەت و کۆمەڵگا و ڕۆشنبیری دا دابهێنن .

کەوتنە ژێر هێڵێکی تری هەژاری هۆشمەندی، کە زۆر بەزەوەرە ئەویش ناوزەدکردنی ژنانە بە کاڵایەکانی وەکو ترۆمبێلی گرانبەها ، مۆبایل و سیتی ، گەرەک ، هوتێل ، قوماش، جۆرەها بابەت و کاڵای ناجیزەتر ، لەهەمانکاتدا شانازیکردنی ئەو ژنانەشە بەو ناوبانگانەی کە لە ئامێرەکانەوە سەرچاوەیان گرتووە کردونیەتە ئایکۆن و ئەستێرەی ناسراو ،ئاشکرایە لە هەر کۆمەڵگایەکدا، کاتێک دەبەنگی ریکۆرد دەشکێنێ و، هەڵفریواندنی گشتی دەگاتە لوتکە، ئەوکات، جۆرەها کەس و بابەتی پووچ، دەبن بە ئایکۆنی مەزن و جیهانی ، لە کۆمەڵگە دواکەوتووەکانیش دا،بە جۆرەها زێڕ ئایکۆن کۆپیان دەکەنەوە .
ئەوەی ڕاستییە، کۆمەڵگەی کوردی ، کۆمەڵگەیەکی تازە پەیداکەوتەیە، لە درزێکی بچوکەوە، هەڵڕژاوەتە ناو جیهانێکی مادی و ئەو

سەرمایەداری و کەپیتالیستە تینویەی، بێڕەحمانە مرۆڤ دەهاڕێ، بە بەدەستهێنانی قازانجەکانی، بەتایبەتیش ژنان .

دەرئەنجامیش ئەو بەکاڵابوونە بلەزەی ئەو جۆرە ژنانەی ، سۆشیال مەدیا زۆر بە خێرایی، زۆر بەکاڵاوکرچی کردونیەتە، ئەستێرە و خاوەن ناوبانگ ، بە ملیۆنان فۆلۆوەرو لایک و ناوبانگی دیجیتاڵیان هەیە، وەک بوکەڵەیەکی دیجیتاڵی لە قەیرانی هەشمەندی دا دەسوڕێنەوەو دەکرێنە سەرچاوەی بازرگانی کردن بە مرۆڤ.

بە تێڕامان لەو پرسە پێویستە، سەرنج لە ستراکتۆرو سروشتی کۆمەڵایەتی و، سایکۆلۆژی کۆمەڵگەی کوردی بدەین، ئنجا دەبینین چ تێکەڵەو تێکچڕژانێکی مادی ، مۆڕاڵی ، بەهایی ، بەناوی پێشکەوتن و کرانەوە، بەناوی هونەر ، مەدیای ئازادو ، بازرگانی ئازادەوە، لە کوردستان دروستبوون ، لەهەمانکاتدا بە پێچەوانەشەوە، کۆمەڵگا تژیە لە چەپاندن و، نەبوون و پەراوێزخستنی، پێگە و دەنگی ژنانی، بەتوانا و شارەزا لە هەر یەک لە بوارەکانی ژیان دا.

هەر لێرە دا، دەبێت لەسەر ڕاستیەک، هەڵوەستە بکەین، ئەویش ئەوەیە، هەتا ئێستاش لە هەرێمدا ئەکادیمیایەک، گەلەرییەکی شایستە نییە، هونەری تێدا بخوێنرێ و (ئارت) هونەری تێدا نمایش بکرێت!؟ لەبەر ئەوە، دەبێت بەسەرسوڕمانەوە، سەرنج لەو هەموو ژنە (مەکاپ ئارتیستانە) بدەین و، بزانین دروست لەکوێوە هەڵقوڵاون و، بەرهەمی چ جۆرە بازرگانیەکن ؟! هەروەها لێرە، نە پیشەسازی جلوبەرگ هەیە، نەبازرگانی جلوبەرگ ، ئەی ئەو هەموو نمایشکارە و مۆدێلانە چۆن دەتوانن، ئەو ناوبانگانە لە خۆیان بنێن.

لەگۆشەنیگایەکی ترەوە ، ئەگەر بەراوردێکی نێوان ژیانی کۆمەڵایەتی ڕاستەقینە و ژیانی سۆشیال مەدیای کوردی بکەین، هەست بە دوفاقیەکی ترسهێنەر دەکەین ، چونکە کۆمەڵێک ژن بوون بە مۆدیل ، مایکاب ئارتست ، لایف دروستکەر ، بلۆگەر ، فاشیۆن دیزاینەر، ئەستێرەی میدیای بەناوبانگ ، هتد،،، زۆر ناوی سەیرو سەمەرەتر، کە تەواو ناکامڵ و دژبەیەکن، لەگەڵ ئەو پیشانەدا،

چونکە نە بەڕاستی خاوەن پسپۆریەکن، لەو پیشە و بوارانەدا، نە دەرهاویشتەی سروشتی ژیانی ئەو کۆمەڵگەیەن، کە تێدا گەورەبوون و دەژین، بەڵکو زۆر کۆپیەکی بەزۆوەری، ئەو ژنە ئایکۆنانەی کەنداو، یا ڕۆژئاوایانەن، کە بە مەبەستێکی بازرگانی و سەرنجڕاکێشانی ژنان بۆ خۆیان، وەک کاڵاو، هەروەها بۆ ئەو کاڵایانەی نمایشی دەکەن، هەڵتەقیون و ژنیان کورتکردۆتەوە تەنها بۆ بازاڕ.

لەبەر ئەوە، هەتا وردتر ببینەوە، بە لەشکر ژنی(ڕۆشنبیر هەزاری) تر دەبینین، کە بودجەیەکی زۆری ئەو وڵاتە دەبەن و، کەس ناشیانبینێت و ناشیانناسێت، بەشێکیان لەژێر تایتڵی ، داکۆکیکەر

لە جەندەر، فێمێنیزم، بانگەشەی سکۆلارەکی سەربەخۆ دەکەن، لە ناو پۆستی کارتێنی و ڕێکخراوەیی دا، بەشێکیان ئەو کلاسە لە بەناو ئەستێرەو هونەرمەندن ، بەشێکی تریان، پۆستی سەرەکی هەستیارترین دەزگا دەکەن، لەناو دەزگا هەستیارەکاندا، مووچەی بەرز بەرزیان پێبەخشراوە ، وەکو موشەخەرەکەش زەبر لە هاتنە پێشەوەی ژنانی بە توانا دەدەن.
هەموو ئەو ژێر هیڵە هەشیاریانەی ئاماژەمان پێدان، ژنانێکیان پەروەردە کردوە کە بە جۆرەها تایتڵ، لەناو نەخشەی ئابووری و سیاسی و کۆمەلایەتی و دەرکەوتوون، بەڵام تا ئێستا نەیانتوانیوە(حیزببەندی) و (کالابەندی) ، کە هاشەوەی(پارەزبەندی) یاسایی، پەیان بەخشراوە، جیاواز لەو ئەجیندا مادی و سواوانە، لەو بەکارەبوونە قەزەوەنە، نەیانتوانیوە کەدەنگیەکی ژنانە دروستبکەن و، لەسەر کەشە سەردەمیەکانی ژن لە هەرێمدا گوتاری هەشمەندی و ئاوەزمەندی خەیان هەبێت، ئەگەر سەرنج لە گوتارەکانیان بدەیت، جۆرەها ڕەگی دووبەرەکی کومەڵایەتی، دژایەتیکردنی هەرێمی کوردستان، ڕەگەزپەرستی، پاشکەیی دەبینیەوە .

هەروەها ئەوەی، ڕوویەکی تری ترسێنەری، کەوتنە ژێر هێڵی هەژاری هەشمەندی کەوتنە ژێر هێڵی هەژاری ژنبوونە ،ئەویش لە ڕێی بەاوبوونەوەی شەپۆلی پەرنەئەدگاری و نەشتەرگەری جوانکاری، جوانکاری روخسارو جەستەیە، کە لەهەرێمی کوردستان، دەرهاویشتەی سەرسوڕهێنەری لەکەوتەوە، هەروەها یەکە لە بازرگانییە ڕەشەکان و، هەکاری سەرەکی تێکچوونی ئاسایشی تەندروستی وئاسایشی کۆمەلایەتی ژنانیشە.

ئەگەر وردتر سەرنج بدەی، جیاواز لە مەدەل و فیگەرەکانی موزیک و هونەر ، ژن لەناو زەربەی چینەکانی مامناوەند هەژارو خێڵەکانیش دا، هەتا بگرە ئەو ژنانەی خودان پۆستی کۆمەلایەتی و سیاسی باڵاشن، بە ڕوخسارەکی شەواوی پفدراوی بەتەکسی و راکەشکراو ،نیمچە هەرزەیەوە دەردەکەون ، خەریکە روخسار شەواوی و پەرنەئەدگاری ژنان لە ڕەگەی جوانکاریەوە دەبەتە دیاردە و ستاندار، بە بەدەستهەنانی پەگەو پۆست و ناوبانگ و هەروەها ئەو پەرنەئەدگاریە بەهەزترین پەودانگە بە چوونە ناو سیاسەت و بازرگانی و ئەکادیمیاو کەی ستراکتەرەکانی کۆمەڵگە.
ڕووی لەوەش سەمەرەتری، کەوتنە ژێر هێڵی هەژاری ژنبوونەوە، ڕەژئاوا ئەدگاریە، لە شەوەی دەرکەوتنی نەوەیەکە، لە کیژە گەنجەکان ، کە بە شەوەزارەکی نیمچە ئینگلیزی دەئاخفن و،

رۆژئاوایانە دەهزرن و، بە ستایلێکی پرە رۆژئاوایی، رەفتاردەکەن ! ئەوان سەرەڕای روخسار شێواوی ، زمان شێواوی ،ئاکار شێواویشن، زۆربەی زۆریشیان، پەروەردەو دەرچووی زانکۆ و قوتابخانە، ئینگلیزی و بیانییەکانن، کە بەشێوەیەکی گشتگیر، لە سوشیال میدیادا، بەزمانی ئینگلیزییەکی هەندێک جار تیکەڵکراو بەکوردی، نوێنەرایەتی هزری ژنانی کۆمەڵگاو، ئاوەزمەندی ئەوەی ژنانی کوردستان دەکەن .
ئەوانە، نائاگایانە دەر هاویشتەی ئەو کولتوورە ئەمەریکییەن، کە بیست ساڵێکە، بەسەر کوولتووری کوردی سەپێنراوە، بەتایبەت لە ڕێگەی خوێندن، لە زانکۆ ئەمەریکییەکان و، بەڕواڵەتیش، لەهەوڵی دەستگرتن بە کوولتووری کوردییەوەن ،بەلام لە بنەڕەتدا تەواو رۆژئاوا هزرن و لە کەسایەتیان دا، هەست بەو بەشاییە گەورەیە دەکەی، کە لە نێوان ئەوان و نەوەی پێش خۆیاندا دروستبووە.

کەی ئەو ئاماژانە دەرئەنجام و گەواهین بە هەبوونی کەلینێکی گەورەی وەبەرهەمهێنانی مرۆیی و سیاسەتی وڵاتسازی و گەندەڵی ، لەوانەش زۆر ترسناکتر ئەوەیە ، کە کۆمەڵگا بەتەواوی بکەوێتە دەست مەدیا ، مەدیا نوێنەرایەتی هەموو ڕەهەندە مەعریفی و زانستی و ئیتیکییەکانی بکات ، میدیا رۆڵی هەموو دەزگایەکان بگێڕێت ، مەدیا لەبری دادگا ، تاقیگە وئەکادیمیایەکان بڕیاربدات، دروست وەک ئەوەی ئەوڕۆ لەکودستان ئەزموونی دەکەین، ئەگەر ورد سەرنجبدەین، لەو دونیایەدا زۆر بە دەگمەن دەبینین، کەسێک ناهێنرێتە سەر شاشەی تەلەفزیۆنێکی سەتەلایت، ئەگەر بە ستاندارە جیهانییەکان، پێوانە نەکرابێ و، بە ڕۆشنبیر نەناسرابێ!

بەڵام بە پێچەوانەوە، لەو کۆمەڵگەیەدا، لەو زەلکاوی مەدیاو سوشیاڵ مەدیایەی ئەورەدا، هەموو پێوەرەکان بەلاوە نراون، تەنها بەمەبەستی، پەیداکردنی بینەری زۆرتر و، لایک و شێری زیاتر ، رۆژانە دەبینین کەسانێک ، ژنانێک، کە لە ترۆپکی هەژاری رۆشنبیری دان، لە تیقییەکاندا پیشاندەدرێن ، دواتر رێژەی ئەو هەموو بینەرە و، لایکانەی لەسەر قیدەکانن ، وەک هاوبەش و هاوڕا دەژمەردرێن، هەروەها ئەو مەدیاو سۆشیال مەدیایانەی، سەدان جار پەخشیان دەکەنەوە، زۆر زیاتر کارەساتبارترن لە دیمەنەکان.

ئەوەی جێگای تاسانە ، هەرێمی کوردستان لە سی ساڵی ڕابروودا ، سیاسەتی فێرکردن خاڵی بووە لە سیاسەتی پەروەردە زۆر بە لاوەکی ئەژمارکراوە ، بەتایبەت بە ژنان هەم لەڕووی زانستی هەم لەڕووی هۆشیارییەوە لەژێر هێڵی هەژاری ستانداردەکانی جیهان دایە ، بەدەگمەن نەبێ قوتابییە کیژەکان بارگاویکراون بە بەکاڵابوونێکی

گشتگیر بە نموونە، بوون بەو هونەرمەند و ئەستیرانە یان کەپیکردنەوەیان ، بەوانامەی بەرز ، هەبوونی سامان و ناوبانگ، نەشتەرگەری جوانکاری ، شووکردن بە کەسانی سامانـدار ، بەدەستهێنانی پۆست و پێگە.

ژ دووماهیێدا ئەوەی گوومانی تێدانیە ئەوەیە هەر کۆمەڵگەیەک، پرۆسەی وە بەرهێنانی مرۆیی، تێیدا شکستی هێنابێ، گەندەڵی و ڕوکەشکاری لەناویدا رەگیان داکوتابێ، ئەوا حەتمەن لە لایەن ژنانی هزر شێواو ، روخسار شێواو ، زمان شێواو ،ئاکار شێواوەوە نوێنەرایەتی دەکرێت، هەروەها کاتێک ئەو جۆرە ژنانەش نیوەو دایکی کۆمەڵگەکە بن ، ئەوا بەدەنیایەوە، کۆمەڵگایەکی داماڵدراوە، لە ڕەسانەیەتی و کۆمەڵگەی هەوەس و هەرەسە و جگە لە هەوەس و هەرەس، زیاتر هیچی تری لێ چاوەڕێ ناکرێت و ژنەکانی هەمیشە لەژێر هێڵی هەژاری ژنبـوون دا دەمێننەوە ، هەروەهـا ئەو کۆمەڵگەیە لە هەژارترین ئاستی ئاسایشی تەندروستی و کۆمەڵایەتی دا دەمێنێتەوە هەرگیز ناکارێ تاکیکی هۆشمەند پەروەردە بکات.

٢٠\٥\٢٠٢٠

ماتەمینی و تاسەباری گشتی بە مرۆڤایەتی ڕادەگەێنم … نیگار نادر

بە گشت هاوژیانانی خۆشەویست لەسەر ئەو زەویە

من وەک دانیشتوویەکی سەر ئەو زەویە، لەناخمڕا زۆر زۆر بە ئازارو تاسەبارم بە مەرگی کتوپڕی نزیکەی نۆ هەزار مرۆڤی بێتاوان لەو جیهانە نائاسایشەدا.
چ هەدمەگرتنەکە کە چرکە بە چرکە دەبینین و دەبیستین باهێزەکی ڤایرۆسی گشتگیر هەڵیکردووە بەکۆمەڵ ئەو مرۆڤە جوانانە وەکو گەڵای دەرخت بەردەداتەوە ، تەکرا هەموو دانیشتوانی جیهانی گەڕاندەتەوە ناو ماڵەکانیان و سیستەمی ئابووری پەکخستووە و ئاسایشی تەندروستی

خستۆتە تەنگژیەکی قوڵەوە .
مرۆڤایەتی لەسەرەتای پێخستنە ناو نائاسایشی و هەڵاسازیەکی گەورەدایە ،یەکەم نیشانەشی بە سەرهەڵدانی ئەو ڤایرۆسە توقێنەرە دەستپێدەکات، کە دەکرێ بڵێین بیرکردنەوەی سڕکردوە، وایکردوە مرۆڤ دەستی نەڕواتە هیچ کارێک و بەبێ جوڵە دەستبکێشێتەوە لە تەواوی ئامانج و هیوایەکانی، تەنها ئەوەندەی مرۆڤ لەدەستی بێت ، ئۆمیدکرنە بۆ دۆزینەوەی ڤاکسینێکێ خێرا ، نزا خوێندنە بۆ ڕاوەستانی ئەو ڕووحڕێزانە لەدەستدەرچووە.
دەمەوێ لێرەوە هەر تاسەباریم نا ،بەڵکو ترسێکی گشتی ڕابگەێنم ،کە پێویستە لەژیانی داهاتووی سەر ئەو زەمینەدا چاوەڕێ بکەین ،حەتمەن ڕووبەڕوشیان دەبینەوە، ئەو ترسانەش بریتین لە بێهێزی و بێدەسەڵاتی زیاتری مرۆڤ و جێگیرەوەی بە ڕۆبۆتەکان، لە دەستەوەستانی زانستی ڕاستەقینە، شێواندنی ژینگە، زاڵبوونی سەروەری ئینفۆتەکنەلۆژیستەکان ، تێکشکانی بەها مرۆییەکان،سەرهەڵدانی جەنگە بایۆلۆژیەکان،خەرەندە بەرینە چینایەتیەکان، لە قەیران هاویشتنی تەندروستی مرۆڤەکان، کۆیلەبوونی * ئۆلگۆریتمی هۆشی دەستکردە ، هتد..
لێرەبەدوا ئێمە دەبێت ئازایەتی ڕاگەیاندنی نائومێدی و ترسەکانمان، هەبێت، چونکە ئەو سەردەمە لەخۆڕا نەکراوەتە سەردەمی خواردنی خێرا ، بەناوبانگبوونی خێرا، دەوڵەمەندبوونی خێرا ، پێکگەیشتنی خێرا ، بەڵکو دەبێت چاوەڕێی مەرگی خێراشی تێدا بکەین ، کە کۆرۆنا جۆرێکە لەو مەرگە خێرایە، ئەو مەرگەی کە هەموو مرۆڤایەتی سڕ کردوە لە چاوەڕوان نەکردنی دا.
.
بە خۆم و پێنووسەکەمەوە سەری تاسەباری دادەنوینێن بۆ قوربانیە بەخەسار رۆیشتوەکانی ئەو باهۆزە شوومە، بۆ هەموو مرۆڤایەتی، بۆ کەسوکاری دڵبەژانیان، بۆ بیرمەندان و نووسەرانی راستەقینە.
هەروەها هێڤیدارم ئەو باهۆزی ڤایرۆسە، کارەساتەکە نەکاتە مەرگێکی سەرتاسەری گشتگیرتر ، ناچارمان نەکات بە دەستکێشانەوەو دڵکێشانەوە لە ژیانی داهاتوومان. لە دڵیشم را سەلامەتی بۆ هەموو هاوژیانەکانی سەر ئەو زەویە دەخوازم و ئومێدەکەم لەو جیهانە نائاسایشەدا ، لە ئایندەدا بتوانین ژیانێکی کەمێک ئارامتر بەسەربەرین.

.* ئولگۆریتمی هۆشی دەستکرد: گۆگڵ ، ئەمازۆن، فەیسبووک.

Negar nadir

کۆرۆنا تەرمەکی نوێی بایۆتیرۆریزم یا کۆلۆنیالیزمەکی ڤایرۆسی ... نیگار نادر

بایۆتیرۆریزم (Bioterrorism) بریتییە لە ئەنجامدانی هێرشی بایۆلۆژی، لەڕێگەی ناردنی ڤایرۆس، یا پەتای کوشندە، یا ژەهر و بەکتریاکان، بەمەبەستی نەخۆشکردن و کوشتن، لەلایەن دەوڵەتێک یان تیرۆریستان و دوژمن و نەیارانی هەر دەوڵەتێکەوە، بەرامبەر دەوڵەتێکی تر، هێرشەکان ڕاستەوخۆ، لە ڕێگەی ناردنی ڤایرۆسەکان، یان لەڕێگەی مرۆڤەوە و، مرۆق دەبێتە هەڵگریان و گوێزەرەوەیان، یان ناڕاستەوخۆ، لە ڕێگەی ئاوی خواردنەوە ، هەوا ، خواردەمەنی ، کەلوپەل و دەرمانەوە بڵاودەکرێنەوە .

بایۆتیرۆریزم، بە جۆرو شێوازی جیاواز ، هەروەها بە پلان و تاکتیکی جیاواز، ئاراستە و هێرشی پێ ئەنجامدەرێت، هەر لە بەرئەوەشە، زیاتر بە ڤایرۆسی سیاسی دەناسرێت ، بەمەبەستی زەبر وەشاندن لە سیستەمی ئابووری و سەرچاوەی مرۆیی وگۆڕینی باڵانسی هێزو هەڵبژاردنەکان بەکاردەهێنرێت ، هەروەها دەوڵەتان، ساڵانە بە داڕشتنی ستراتیژیەتی بایۆبەرگری (biodefense)، بودجەی زۆر گەورە تەرخاندەکەن، بەمەبەستی دۆزینەوەی ڤاکسینەکان، لەبەر سەختی هۆکاری دەستنیشانکردنیان و پێشگیری و بەرەنگاربوونەوەیان ، هەر لەبەرئەوەشە، کە هێرشی ڤایرۆسی بە یەکێک لەسەرەکیترین هەڕەشەو مەترسییەکان دەژمێردرێت ، کە ئامانجی تێکدان و زەبروەشاندنە لە ئاسایشی نەتەوەیی هەر وڵاتێک لە جیهاندا .

هێرشی بایۆتیرۆریزمی (ڤایرۆسی)، بەبەراورد لەگەڵ هێرشی تیرۆرستی چەکداری ، مینڕێژی و تەقینەوەی بۆمب، بە یەکێک لە خەتەرترین هەڕەشەکان دادەنرێت، لەسەر ژیانی هاووڵاتیان و تێکدانی ئاسایشی کۆمەڵایەتی و ئاسایشی تەندروستیان ، هەر بۆیە زۆربەی بیرمەندان و

سێکۆلارەکانی ئاسایشی نەتەوەیی، پێیانوایە لە سەردەمی
بەجیهانیبووندا، ئەگەری ڕوودانی ئەو هێرشە ڤایرۆسیە ، دەهێندە
زیاترە لە ئەگەری ڕوودانی هێرشە تیرۆریستیەکان، و قوربانی زۆر
زیاتریشی لێدەکەوێتەوە، هەڕەشەیەکی مەترسیدارو شاردراوەشە بۆ سەر
ئاسایشی مر□ڤایەتی.
لەو سەردەمەدا، دەوڵەتان شانبەشانی کڕین و دروستکردنی چەک و
بنیادنانی هێزی بەرگریان، بەردەوامن لە توێژینەوە و دروستکردنی
تاقیگەی تایبەت، بەستانداری جیهانی ، بەمەبەستی بەرگریکردن لە
هێرشی ڤایرۆسی بۆ بەرەنگاربوونەوەی بایۆتیرۆریزم و چەکی بایۆلۆژی
، لەتاقیگە بایۆلۆژیەکاندا، جۆرەها ئامێری سەردەمی و تەکنۆلۆژی
بەکاردەهێنن، بۆ دەستنیشانکردن و دۆزینەوەی هەر هەوڵێک، کە
گومانبکرێ ئەگەری هێرشی ڤایرۆسی و بەکتریاییە، وە دەبێتە هۆی
تێکچوونی باری تەندروستی و گیانلەدەستدانی هاوو□لاتیان،
هەروەها ساڵانە ڕاپۆرتی پێشبینیکردنی ئەگەری گوماناویترین هێرشی
چەکی بایۆلۆژی، دەخەنە بەر دەستی ئەنجوومەنی ئاسایش و دواتریش
لایەنی پەیوەندیدار، بە پاراستنی ئاسایشی تەندروستییەوە.
لە مێژووی ڤایرۆسەکاندا پاش تاعوون و کولێرا و گرانەتا و سیل، کە
مەزەندە دەکرێت بە سەدان هەزارو ملیۆنەها مرۆڤیان کوشتبێت،
لەساڵانی شەستەکاندا، ئایدز دیارترین ڤایرۆسە، کە مرۆڤایەتی
تووشی ترس و هەژان کردبێت، دواتریش لەسەردەمی بەجیهانیبووندا،
ئەنفلۆنزای باڵندەو بەرازو سارس و ئێبۆلا، لە شاشەی میدیاکانی
جیهانەوە راگەیەنران ، بەڵام دواتر زۆر بەخێرایی، بەبێ ئەوەی
زیانی گەور□ ب□د□ن چارەسەریان بۆ دۆزرایەوە و نەبوونە جێگای
زەندقچونێکی جیهانی ، بەڵام ئەمجارەیان ئەوەی لەگەڵ سەرھەڵدانی
ڤایرۆسی کۆرۆنا دەرکەوتووە، پەیامێکی جیاوازتر بە جیهان دەدات،
هاوتای جیاوازی سەردەمەکە، کە سەردەمی کۆلۆنیالیزمی تەکنۆلۆژیایە
.
کۆرۆنای سەردەمی کۆڵنیالیزمی تەکنۆلۆژیا ، چرکە بە چرکە، لە
جۆرەها سەرچاوەی میدیایی و سوشیالمێدیاییەوە، چەندین زانیاری
دروستکراوو ، ئاراستەکراو و تەمومژاوی ب□□اودەکەنەوە، کە
سەدانبار خێراییەکەی زیاترو تیژترە، لە خێرایی تەشەنەکردنی
ڤایرۆسەکە، و جیهانی بەگشتی تووشی تۆقاندنێکی سەرسوڕهێنەر
کردووە! ئەوەی ئەو ڤایرۆسە لەوانی تر جودای دەکاتەوە، ئەوەیە کە
کۆی ئاسایشی دەروونی مرۆڤەکان، ئەو جیهانەی پێکەوە شێواندووە،
پەیامێکی ترسناکی بۆ ژیانی داهاتوومان هەڵگرتووە، کە جارێ دروست
ناتوانرێ دەستنیشانبکرێت ، چونکە وەک چۆن سروشتی ڤایرۆسەکە
نادیارەو شێوەی خۆی دەگۆڕێ، بەهەمان شێوەش تا ئێستا پەیام و

دەرهاویشتەکانی لە گۆڕاندایە.

کۆرۆنا چ زەنگێکە؟
کۆرۆنا زەنگێکی ئاگادارکردنەوەیە، بەئەوەی بزانین لێرە بەدواوە ئەو جیهانە چەندە مەترسیدارە، بەئەوەی تێبگەین هەموو سیستەمی ئاسایشی جیهانی، سیستەمی تەندروستی جیهان ،سیستەمی بەرگری دەوڵەتان، هەموو داهێنانە زانستییەکان ، هەموو چارەسەرە پزیشکییەکان ، دەرەقەتی ڤایرەسێک نایەن!، کە بەچاو نابینرێ ؟!
هەموو ئەو دژە ڤایرەس و تاقیگەی پشکنین و چاودێریانە ، سیستەمی پشکنینی سەر سنوورەکان ، سیستەمی ناسا لەئاسمان، ناتوانن بەرگری لەو ئیزرائیلە گچکەیە بکەن، کە سنورەکان ناناسێ، و هاوشێوەی تۆڕی ئینتەرنێت بە جیهاندا ڕێگدادەکوتێت و مرۆڤەکان پیکەوە گرێدەدات؟!
بەدرێژایی مێژووی هاتنی پەتاو ڤایرەسەکان، گومان لەسەر پەیدابوون و دروستکردن و سروشتی بوونەکەیان هەبووە، هەندێکیان کە بە دروستکراو ناودەبرێن، بەمەبەستی قڕکردنی مرۆڤایەتی ، وەک قڕکردنی نەژادی و دینی و سیاسی و ئابووری، لەنێوان دەستەڵاتدارە پانخوازەکانی ئەو جیهانەدا، سەریانهەڵداوە ، بە نموونە ئایدز کە لەئەفریقا سەریهەڵداوە، تا ئێستاش لێیبەڕێکە بە مرۆڤە ڕەشپێستەکان و مرۆڤ هەمیشە لییان دەسڵەمێتەوە، بەڵام تائێستا کۆرۆنا زۆر ناڕوونە، ڕاستە لە چین سەریهەڵداوە، بەڵام سنووربەزاندنە تیژەکەی زۆر گوماناویترە.
لەئێستادا دوای پیشەسازی چەک دروستکردن و، پیشەسازی دەرمان دروستکردن، لە ترۆپکی پیشەسازییە قازانجبەخشەکانی جیهان دەژمێردرێت ، لەبەرئەوە دوورنییە، چارەسەری کۆرۆناش بکەوێتە ناو ئەو بازنە سەرمایەدارییەی کە ئامانجی بێت قازانجێکی گەورەی لەداهاتوودا پێ گەرەنتی بکات! یان زەنگێک بێت بۆ پێکەوە بەستنی، تەندروستی مرۆڤەکانی هەموو جیهان و دەستەمۆکردنیان، بە هەڕەشەیەکی کوشندەی وەک کۆرۆنا لە داهاتوودا بە فۆرمێکی جیاوازتر.
هێرشی ئەو ڤایرەسە(کۆرۆنا)، ئەوەندە کتوپڕە، تائێستا هیچ لە زاناو فەیلەسوف و بیرمەندو سەکۆلارەکانی جیهان، نەیانتوانیوە دیدی خۆیان بە زانستی وبە وردی لەسەر بوەشێنن، تەنها هەندێک مەزەندە هەن، کە ئایا سەرهەڵدانی شەڕێکی بایۆلۆژی نوێیە؟ یان ئەوەتا تاکتیکێکە بۆ بەدەستەوەگرتنی جڵەوی ئیمپراتۆریەتی پیشەسازی و ئابووری ئەو جیهانە ؟ یا تێکڕوخاندنی سیستەمی جیهانی و شکاندنی باڵانسی هێزە؟!.
لە ئێستادا هەموو ئاماژەکانی کۆرۆنا پێمان دەڵێن، کە جیهان

بەگشتی خراوەتە کەرەنتینەیەکەوە و لەنێوان دووڕیانێکدا قەتیس ماوە، ئەویش : بەرزبوونەوەی رێژەی قوربانییەکان و توقاندێکی گشتگیری جیهانی و کوشتنی بەکۆمەڵی هەزارەها مرۆڤە ، یان دۆزینەوەی دەرمانێکی چارەسەری دژە ڤایرۆسەکەیەو، بەمەبەستی قازانجێکی بازرگانی و ؟ ناساندنیەتی وەکو فریادڕەسێکی گشتگیر، بە ئەو جیهانەو هاوشێوەی جەنگی دژە تیرۆری، پاش یانزدەی سێپتەمبەر و سەرهەڵدانی داعش، بە بیانووی پاراستنی سیستەمی ئاسایشی جیهان.
لە دووماهیدا بەدیدی من ، لەو سەردەمە سەرمایەدارییەی نیولیبرالیزمدا بەتایبەت نیولیبرالیزمی ئابووری، کۆرۆنا کۆلۆنیالیزمێکی ڤایرۆسی نوێیە، بە هەماهەنگی لەگەڵ کۆلۆنیالیزمی تەکنەلۆژیا سەریهەڵداوە، لەسەرەتای یەکەمی ئەو سەدەیەوە، بە ئامانجی تۆقاندن و هەڕەشەکردن لەسەر ئاسایشی تەندروستیمان ، هەروەها چۆنیەتی خۆپاراستن و سەلامەت مانەوەمان، لەلایەن سیستەمەکەوە سەرکردایەتی دەکرێت ، کە لەداهاتووشدا جیهان دەکاتە کۆلۆنییەکی تەندروستی هەدمەگرتوو ، جەنگێکی بایۆلۆژی نوێ دەبێت، هاوشێوەی جەنگی دژە تیرۆر لە جیهانێکی بێ سیستەمدا، کە کولتوورە ڕەسەنەکان دەهاڕێت، و لەداهاتووشدا ئاسایشی مرۆڤایەتی بەو جۆرە هەڕەشانە دەشڵەژێنێت، و دەیانخاتە ژێر کۆنترۆڵ و رکێفی خۆیەوە.

ژێدەرەکان:

1_https://www.historyofvaccines.org/content/articles/biological-weapons-bioterrorism-and-vaccines

2_ https://www.thelancet.com/journals/laninf/article/PIIS1473-3099(18)30298-6/fulltext

3_ https://www.dhs.gov/biowatch-program

4_https://sphcm.med.unsw.edu.au/news/could-mers-coronavirus-be-bioterrorism-new-study-shows-why-could-be-one-explanations-paradoxes

5_https://www.teleforwarding.com/blog/technology-colonialism-a/-summary

نیگار نادر

٢٠٢٠\٣\١١\

دروستبوونی زمانی جۆکەر هەڕەشە یەکی گەورە بۆ مردنی زمان … نیگار نادر

زمانی کوردی ستوونە سەرەکییەکەی کۆشش و ناسنامە و چۆکدانەدانی نەتەوەی کوردە ، ئەو زمانەی سیمبۆلی زیندوومانەوە و شکۆی ملێۆنان مرۆڤی کوردە ، تاکە چەکی بەرگری ئەو نەتەوەیەیە کە لە مێژوو ، جوگرافیا ، شارستانیەت هەڵپەسێردراوە و مافی بوون بە دەوڵەتی لێ زەوتکراوە..
زمانی کوردی هەرچەند زمانێکی ماندوو زامدارە، زمانێکی بێ خزمەت و سەرکوتکراوە بەڵام لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا هەر زمانێکی نەبەزە..، هەر ئەو زمانە بەدرێژایی مێژوو بەسەدان مرۆڤی شکۆداری لەپیناو بووەتە قوربانی و لەسێدارەدا دراوە ، بە هەزارەهای لەسەر ئەنفالکراوە بە سەدان ڕووناکبیری لەسەر پەرتەوازە کراوە، زمانێکە تا ئێستا وەرنەگێڕدراوەتە ناو ئەدەب و سیاسەت و زانست لە جیهاندا ، بەو مانایەی زمانێکی بەجێماو و سڕکراوە…

لێرە دا نامەوێ ئاماژە بە کۆی مێژووی زامدارکرنی زمانی کوردی بکەم، بەڵام ئەوەی گرنگە ئەگەر چەند سەرنجێك لە چۆنیەتی رێکخستن و بەکارەێنانی زمانی کوردی لەناو هەرێمی کوردستان کە قەوارەیەکی نیمچە سەربەخۆ و خاوەن دەسەڵاتی ٢٧ ساڵەی خۆبەڕێوەبەرییە بدرێ، سەرەڕای خاوەنداریەتی داهات و سەرمایەکی بێئەژماری سامانی سروشتی و نەوت لە دە ساڵی ڕابردوودا..

ئەوەی زۆر سەرنجکێشە ئەو سنوورە جوگرافیایەیە کە دەبێت هەڵوێستەی لەسەربکرێت چونکە بەدرێژایی مێژووی ئەو نەتەوەیە لەهەر چوارپارچەدا یەکەمجارە کورد گەیشتۆتە ئەو پێگەیە لەسەر ئاستی جیهانی و ناوچەیی، هەم لەڕووی دەسەڵاتی خۆبەرێوەبەری و ڕامیارییو هەم لە ڕووی ئابووری و سەرمایەدارییەوە ، بۆیە لێرە زۆر گرنگە لە خۆمان بپرسین ئایا تا ئێستا چ پڕۆژەیەکی نیشتمانی، بۆ پاراستنی زمانی کوردی هەبووە؟ !
لەئێستادا وەکو بەرپرسیارییەتێکی ڕۆناکبیری، ئەرکەمانە بپرسین

ئایا بە درێژایی ئەو ساڵانە لەسەر چ بنەماو بە چ یاسایەك زمانی کوردی پارێزراوە؟ ئایا چ هەنگاوێك بۆ بە ستانداردکردنی شێوەزارەکانی زمانەکان نراوە؟ ئایا ساڵانە چ ستراتیژیەتێك بۆ پاراستنی زمانی کوردی، لەسەرۆکایەتی حکوومەتەوە داڕێژراوە ؟ چ جۆرە ڕێنمایيەکی زماندروستی داسەپێنراوە؟ ئایا مەرجەکانی زمانزانی بەسەر وەبەرهەمهێنانی بیانی لەهەرێمی کوردستاندا سەپێنراوە؟ زانکۆیەکان چ پرۆژەیەکیان بۆ پێشخستن و ناساندنی زمانی کوردی پێشکەشکردووە ؟ یان چ مەرجێکی زمانزانیان بۆ دیپلۆماتە بیانی و کونسوڵخانەکانیان دەستنیشان کردووە؟

ئایا وەزارەتی پەروەردە چ پرۆژەیەکی نیشتمانی بۆ چەسپاندن و تۆکمەکردنی زمانی کوردی داڕشتووەو ڕاگەیاندوە؟ پێویستە کۆڕی زانیاری کورد پلان و پرۆژە و بەرهەمەکانی ئەو چەند ساڵەی ئاماژە پێبدات و بڵاوبکاتەوە! ئەدی لەو ماوە زەمەنیەی رابردوو ئەجێندای وەزارەتی ڕۆشەنبیری چی بووە بۆ خزمەت و پیشکەوتنی زمانی کوردی؟!

بۆ دەبێت لەدوای ٢٧ساڵ ترازان لە بەغدا زمانی عەرەبی کە هۆیەکی پاشکەوتەییە بۆ نەتەوەی کورد هەم وەکو سەرچاوە هەم وەکو شانازی هەم وەکو داسەپاندن لەزۆربەی دامودەزگا ڕەسمی و ناڕەسمیەکاندا بەزمانی سەرەکی و سەرچاوە ئەژمار بکرێت؟!
ئایا یاسای وەبەرهەمهێنان چ سودێکی هەبووە و چ زەبرێکی لە زمانی کوردی داوە ؟ دەبێت لەسەڕا بە پرۆتۆکۆڵە دیبلۆماسی و سیاسی و بازرگانی و سەربازییەکاندا بێین و ، بپرسین کوا دەقەکانیان بەزمانی کوردی؟ کوا مەرجەکانی زمانزانی بۆ هاووڵاتیە نیشتەجێبووە بیانییەکان لە هەرێم؟
دەبێت لە وەزارەتی کار بپرسین ئایا ڕێنماییەکانی پەیڕەوکردنی زمانی کوردی لەکوێی مەرج و مۆڵەتدان بە کۆمپانیا نێودەوڵەتیەکان دەسنیشان کراون، کە لە هەرێمی کوردستان دەستەبەکاردەبن؟ دەبێت وەزارەتی شارەوانی وەڵامی ئەو پرسیارە بداتەوە ئایا تابلۆی سەر باڵەخانەکانی هەرێم چۆن و بە چ پێوەرێکی سەروەری زمانی کوردی هەڵواسراون؟
ئایا مێدیای کوردی کە ئێستا بۆتە دەمڕاستی حکوومەت و سەنتەری ڕۆشەنبیری کوردی! لەسەر چ بنەمایەکی زمانەوانی پرۆگرامەکانی دەوەشێنێت؟ ئایا مۆڵەتی زمانزانی لە کەس وەردەگرێت؟ ئەی لە هۆتێل و ریستۆرانت و کافێ و یانە و ئارایشگایەکاندا چۆن زمانی کوردی دەبێدرێ؟ بۆ هیچ یەك لە نۆڕینگەو تاقیگەو هوتێل و ئارایشگایەکان نرخیان هەڵنەواسیوە؟ بۆ دەبێت هەر بیانییەك لەسەر ئەو خاکە نەك

قۆڵ بەڵکو زمانی کوردیش ببڕیت؟!

زۆر گرنگە سەرنج لە دامەزراندنی ئەو هەموو قوتابخانە بیانییانە بدەین کە لە پرۆگرامەکانیاندا زمانی کوردی بە زمانێکی لاوەکی دەژمێرن و بەپێی ئەجیندای خۆیان زمانی کوردی دەشێوێنن و لەناویشیاندا هەندێك قوتابخانەی تورکی و فارسی کە بەخۆڕایی کورسی خوێندن بەزمانی خۆیان بۆ منداڵانی کورد دابین دەکەن؟!
دەبێت بپرسین بۆ لەو هەرێمە گچکەیەمان تا ئێستا زانکۆ نا بەڵکو تاکە ئەکادیمیایەکی تێدا نییە بۆ فێربوونی زمانی کوردی؟ لەهەمان کاتیشدا بۆ چەندین زانکۆی ئەمەریکی و فەرەنسی لە کێبڕکێی دامەزراندان دان؟! کوا شێوەزاری پایتەخت کە شێوەزاری هەولێرییە ، بۆ بەشەکانی زمانی کوردی لە زانکۆیەکان لاوەکیترین بەشن؟!

دەبێت بپرسین ئایا لەچەندین ساڵی ڕابردوودا چ جۆرە نەوەیەکی زمانزان بەرهەم هاتووە، ئایا چ سیاسەتێك بۆ وەبەرهەمهێنانی مرۆیی لە کوردستان هەبووە؟ کێ بەرپرسیارە لەوەی کە تەواوی تاراوگەنشینانی کورد لە ئەوروپاو جیهاندا منداڵەکانیان بە زمانی کوردی فێر نابن ؟! بۆ دەبێت نەوەی داهاتوو زمانی دایك باش نەزانێت؟
ئەی زۆربەی ئەو منداڵانەی دانیشتووی پایتەختی هەرێمن چ تاوانێکیان هەیە لەوەی شێوە گۆکردنی ئەمەریکییەکەیان زاڵترە بەسەر گۆکردنە کوردییەکەیان؟! ئەدی ئەو منداڵە کوردانەی لە لەندەن و ئەڵمانیا و سوێدو… لەدایك بوون و زمانە کوردییەکەیان لەنگ و پچرپچرە!، ناکارێن ڕستەیەك بە کوردی بنووسن گوناهیان چییە؟! لەهەمان کاتدا نکۆڵی لەوەش ناکرێ کە ناهۆشیاری کۆمەڵگە کاریگەری هەیە لەسەر دروستکردنی هەستی نەتەوایەتی نەوەی داهاتوو بە تایبەت دایك و باوك، کاتێك هەستی نەتەوایەتییان بۆ زمانی دایك لاوازە و منداڵەکانیان بە زمانێکی بێگانە پەروەردە دەکەن یان پتر زمانی ئینگلیزی بەسەر زمانی کوردی دا دەنرخێنن.

ڕاستە چەسپاندن و پاراستنی زمان ئەرکی دەسەڵاتە، بەڵام گەرەکە بپرسین ئەی لە چەند ساڵی رابڕدوودا رووناکبیران چ پرۆژەیەکیان هەبووە بۆ پاراستنی زمانی کوردی؟ ئایا سەرهەڵدانی ئەو هەموو وەرگێرە، کە زۆربەیان زماننەزانن ، ڕێکەوتێکی ئاساییە؟ ئەدی لەچاپدانەوەی کۆ بەرهەمی هۆزانڤان و مێژوونووسانی کورد لە ئێران و لوبنان چ پرۆژەیەك و بە چ ئاقارێکە؟ چ زەبرێك لە زمانی کوردی دەدا!
لەگەڵ ئەوەی سروشتی کۆمەڵایەتی و کوولتووری کورد سروشتێکی

ناوازەیە، بۆیە یەکگرتن و یەکخستنیشی کارێکی ئەستەمە، یەك لەو ئەستەمیانەش دروستبوونی زمانێکی یەکگرتوو و ستانداردە، کە دروست نەبوونی جێگای کەموکورتی و هەڕەشەیەکی گەورەیە، لەگەڵ ئەوەش زاڵبوونی زمانی تەکنۆلۆجیا، کە زمانی کوردی بەرامبەری زۆر لاوازە، وە داسەپاندنی زمانی ئینگلیزی لە ڕێگای پەروەردەو بازاڕو بزنس ، هەڕەشەی سەرەکی بنکۆڵکردنی زمانی کوردین.

ئەوەی لێرەدا مەبەستمە ئاماژەی پێبدەم دروستبوونی زمانێکی جێکەرە ، زمانی کوردی زمانێکە هیلاککراوە بە هەڵە بەکارهێنان و پشگوێخستن ، خەریکە بەرەبەرە هیچ بنەمایەکی ناهێڵدرێ گەشە بکات، بۆئەوەی زیندوو بمێنێتەوە هیچ یاسایەك نییە بەرگری لێبکات و هیچ سزایەك نییە بۆ تێکدەران و زیان پێگەیەنەرانی…

ئەگەر وردتر سەرنجبدەین دەبینین ئەو زمانە لەلای منداڵانی کورد زۆر بایەخی نییە، منداڵی کورد لە دێەوە زمانی ئینگلیزی دەنرخێنێ بەسەر زمانی خۆیداو زمانی کوردی پێ لاوەکییە..

لە ئێستادا ئەو زمانە کوردییەی دەرئەنجامی پشتگوێ خستنی دەسەڵات ، لاوازیی ئەکادیمیای زمان ، وەرگێڕانی سەقەت، مێدیای تازە پێداکەوتە ، بە لاوەکی بەکارهێنانی لە زانکۆیەکان ، ئەنجامنەدانی توێژینەوەی زانستی لەسەر زمان، لەبەرئەوە دەکرێ بڵێین کۆی بەسەریەککەوتنی ئەو دیاردانە شێوە زمانێکی جێکەری بەرهەمهێناوە کە زمانێکی ئاسان و کاربەڕێکەرە ، لە ئاینەدەشدا مەترسی گەورەی لێ چاوەڕێدەکرێت..

لەبەر ئەو هەڕەشانەی لەسەرەوە ئاماژەیان پێدرا، ئەرکی سەرەکی دەسەڵاتی هەرێمی کوردستانە زۆر بە پەلەو بە یاساو هەنگاوی کاریگەر بەرگری لە زمانی کوردی بکات و پێداچوونەوەی تایبەت بە هەموو ئەو بۆشایی و هەڵانەدا بکات کە زمانیان لاوازکردوە، هەروەها بەرگری لەو هێرشە بکات کە دوژمنانی کورد لەڕێگەی زمانەوە خەریکە ئامانجی خۆیان دژی کورد دەپێکن …

هەروەها پێویستە بەیاسای تایبەت شکۆ بۆ زمانی کوردی بگەڕێندرێتەوە ، زانکۆیەکان پابەند بکرێن بە ئەنجامدانی توێژینەوەی زمانەوانیو زانستی سەردەم، چەندین جۆر ئەکادیمیای فێربوونی زمانی کوردی بکرێنەوە، بۆ ئەوەی بازاڕ بۆ ئەو زمانە پەیدابکرێتو زیاتر بناسرێت ، بە ستراتیژی تایبەت مێژوو و ئەدەبی کوردی وەربگێڕدرێنە سەر زمانی نەتەوەکانی تر، مەرج و ڕێنمایی توند، بۆ کوردیزانی و ڕەوانبێژی لە زمانی کوردیدا بسەپێنرێن بۆ ئەو کەسانەی دادەمەزرێن.

لەهەمان کاتیشدا ئەرکی زمانزان و ڕوناکبیرانیشە چیتر کەمتەرخەمی

نەکەن و هەوڵبدەن زمانی کوردی لەگەڵ پێشکەوتنە تەکنۆلۆجییەکان بگونجێنن و زۆرترین کۆنفراس بۆ لێکۆڵینەوە لەسەر زمان ببەستن و بەبەردەوامی کۆمەڵگا لەو مەترسییە گەورەیە کە لاوازبوونی زمانە ئاگاداربکەنەوە و زمانی کوردی بپارێزن و لیژنەیەك لە کەسانی پسپۆڕو زمانزان لە فەرمانگەو زانکۆو بەڕێوەبەرایەتییە پەروەردەییەکان دابمەزرێن، بۆ پاراستن و سەلامەتی زمانی کوردی.

Negar nadir
2017

داغ … زیبا کرباسی

***ئەو کۆمەڵە شیعرە کورتە هی شاعیری هاوچەرخی ئێرانی زیبا کرباسی یە ، کە بە هاوکاری شاعیر لەگەڵ من دا وەرگێردراونەتە سەر زمانی کوردی \ نیگار نادر**
london 2018\9\4

١_گەرم
نیگات گەرم
ماچەکانت گەرمی گەرم
باوەشت گەرمتر لە گەرم
درۆیەکانت
لەهەر هەموویان گەرمترن
کوڕە
بۆوانە ئێستا هەواش چەندە ساردە

٢_ ئەو شیعرە
لەپڕ هات
وەک دیارییەک وەک چەمەنزارێک
وەک گوڵی نەورۆزی ناسک بوو لە دەروونمدا
کە زمانی پژا

هەم من هەم عەترەكەشى لەبير چۆوە.

٣_ئێوە ژنن ، پياون ،دايكن ، باوكن ، مرۆڤن
من هيچ يەكێكيان نيم
تەنها شاعيرم
لەبەرئەوەى دوا مرۆڤ بووم
تادوا ئارامى خوێن و هەناسەم
جەنگيم بۆ ئەوەى
نەبمە ئاسن

من يەكەم ژن بووم
لەنێوان كۆمەڵێك سەربازى مەستدا
هەستام بە سەماكردن.

٤_لەبەر ئەوەى تۆ پياوى
جەنگ ئێمە
پێش ئەوەى لەيەكتر داببڕێنێت
دادەبڕێنێت.

٥_ئەگەر دەترسێى
ئەى بۆچ دەترسێێ
ئەگەر خۆشت دەوێم
لەدواى چ شتێك خۆشتدەوێم
خۆ دەزانم ئەگەر تۆ بتەوێت
هەموو شتێك لە شێوەى دڵ چوارچێوە دەگرێت
هەتا كێلى قەبرەكانيش.

٦_لەهەر شتێك زياتر
لەهەر كەس زياتر
لەهەموو شتێك بەهێزتر
بەسينگى خۆم باوەڕم هەيە
بەكاتى گوللە

٧_ لە قوڵايى تا قوڵايى
سەرم بە هەوا بريندارەو
هەوا لەبەر سەرم زامدارە
وەكو ئەو درەختە لەپى دەستم بەرەو ئاسمان كراوەيە
دڵم
كە تەختى ناوچاوانمە

تەنها ئەو قورئانە بە گەواهیدان بەس نیە.

چەن جۆکەر ئەکادیمیەکان بوونەتە زەبرێکی کوشندە ... نیگار نادر

لەگەڵ هەژموونی هاتنی شەپۆلی نیولیبراڵی سەرمایەداری بەسەر هەرێمی کوردستاندا، زەقترین دیاریدە بە بازاڕبوونی زانست و پلەبەندی ئەکادیمی لەزانکۆیەکاندا دەستیپێکرد ئەوەش دەرکەوتی بێئەندازە ناعەقڵانی و هەرزانبەهای لێکەوتەتەوە، لەناو ئەو بەبازاڕبوونەی ئەکادیمیەتدا بەدەستهێنانی دووجۆر بڕوانامەی دوکتۆرا دەکەونە ڕیزبەندی هەرەسەرەوە بەمەبەستی دەستبەرکردنی سەرمایەی دارایی و سەرمایەی سیاسی، لەو ڕیزبەندەشدا یەکەمیان بەدەستهینانی بڕوانامەی دکتۆری تەنسازی(پزیشکی) یە دووەمیان بەدەستهێنانی دکتۆرای ئەکادیمی یە ،بەتایبەت دکتۆرا لە بوارەکانی وەک سیاسەت ، یاسا و پەیوەندیە نێودەوڵەتیەکان دا.

کاتێک پرۆسەی پەروەردەو ئەکادیمیەت دەبێتە بازاڕێکی هەرزان ئەوکات هەڵ بۆ دروستبوونی جۆرەها جۆکەر ئەکادیمیست دەڕەخسێ تاوەکو زیاتر خوبدەنە بەدەستهێنانی ناوبانگی زانستی بەمەبەستی قازانجی تایبەتی خۆیان ،لە ئێستادا بەدەستهێنانی دوو جۆر دوکتۆرا ژمارەی خەیاڵی تێپەڕاندوە، هەروەها هەڵگرتنی ئەو جۆرە بڕوانامانە وەکو مەرجێکی سەرەکیش ئەژماردەکرێن بۆ پەیداکردنی کار ، پۆستی سیاسی ، ناوبانگی کۆمەڵایەتی و زانستی لەناو پارتی سیاسی و زانکۆیەکانی هەرێمدا.

بەبەردەوامیش خولیاو هەوڵی بەدەستهێنانی ئەو دوو بڕوانامەیە لە هەڵکشاندایە و کێبرکێیەکی بەزەوەری نائەکادیمی هەیە بۆ بەدەستهێنانی ئەو بڕوانامانە و دواتر بەدەستهێنانی پلەی پرۆفیسۆر پلە بەرزە زانستیەکان! بەگشتی مامۆستایانی زانکۆ لەهەڵپەی بەرزبوونەوەی پلەی ئەکادیمیاندا ملدەدەنە بەر ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی ئاستنزمی زانستی، دەرئەنجامی ئەوەش گەندەڵی ئەکادیمی

کۆی پرۆسەی خوێندنی باڵاو ئاستی زانستی لە هەموو زانکۆیەکانی هەرێمدا داتەنیوە ..

یەکەم بڕوانامە و پێشگری دال دەبەخشرێ بە خاوەن بڕوانامەی زانستی تەنسازی کە پیشەی پزیشکیەو بە دوکتۆر ناسرێندراوە داهاتێکی ئابووری زۆر باشی هەیەو لە پیشە بەناوبانگ باڵایەکانیشە ، لە ئێستادا لە کوردستان کێبڕکێی نێوان نەخۆشخانە و پزیشکانی بیانی و نەخۆشخانەو پزیشکە ناوخۆیەکان بەمەستی پارە پەیداکردن دیاریدەی مەترسیدارو سەرسوه□ن□ری ل□ک□وت□وە، بەشێوەیەکی گشتیش هاووڵاتیان لەڕووی تەنسازیەوە نەساغن و خێزان نیە نەخۆشێک و دووانی تیدا نەبێت ، هەڵەنین ئەگەر وامەزەندە بکەین کە هاوڵاتیان بە تێکڕایی لەژیر چارەسەری پزیشکی دان و هاوکاتیش هاوڵاتیان بەڕەوە بەرەوە ووڵاتانی دەرەوەی هەرێم سەفەردەکەن بەمەبەستی چارەسەری پزیشکی!

لەگەڵ ئەوەی لە هەرێمدا تابلۆی پزیشکان بە دیارترین تابلۆی سەر شەقامی شارەکان بەدیدەکرێن ، بەو مانایەیی لەزۆر ڕووەوەو پیشەی پزیشکی بۆوەتە جۆرێک لە کاسبی و تاڵانکاری ،لەبەرئەو هۆکارانە ئەو جۆرە گەندەڵیە کوشندانەی لە کەرتی تەندروستی دا ئەنجامدەدرێن گەیشتونەتە ئاستیکی مەترسیدارکە بەپێی ستانداردی ئاسایشی تەندروستی جیهانی جێگای نیگەرانی و مەترسین لەهەر کۆمەڵگایەکدا.

دووەم بڕوانامە و پێشگری دال دەبەخشرێ بە خاوەن بڕاونامەی دوکتۆرای ئەکادیمی کە وەکو مامۆستای زانکۆ دەناسێنرێن ، بۆ بەمەبەستی بەدەستهینانی پلەی ئەکادیمی بەرزترە لەبواری لێکۆڵینەوەو داهێنانی زانستی دا ، ئەوەی جێگەی سەرنجە لەهەرێمی کوردستاندا لەو چەند ساڵانەی دووایدا بەدەستهینانی ئەو جۆرە بڕوانامەی دوکتۆرایە بە خێزەرە زیادی کردوە هەڵگری تایتڵی دوکتۆرا وەکو ڤایرۆسیکی لێهاتوە کەوتۆتە گیانی بڕوانامەدارەکان ، بەتایبەت لەناو ڕێزی پارتیە سیاسیەکانی هەرێمی کوردستان دا، بوونی ئەو بروانامەیە وەکو پێوەرێکە بۆ پێدانی پلەو پۆست و رکابەری سیاسی، بەپێچەوانەشەوە بەدەستنەهێنانی دوکتۆرا بە کەموکورتیەکی لەکەسایەتیدا د□زم□ردرێت ! بە پێی هەندێک سەرچاوە گوایە جودا لە ئەندامانی سەرکردایەتی ئەو کادرانەی لەناو پارتە سیاسیەکان دا هەڵگری بروانامەی دوکتۆران بەهەزارەها کادیر مەزەندە دەکرێت !

گەندەڵی ئەکادیمی زۆر لق و جۆرو ستایلی جیاوازی لێ پەیدابووە و

بۆوەتە هۆی پێگەیاندنی جۆرەها جۆکەر ئەکادیمیست کە هەڵگری ناوبانگی دۆکتۆراو پرۆفیسۆریان هەڵگرتووەو لە زانکۆیەکان دا زۆربەی هەرە زۆری لێکۆڵینەوەکانیان بەدەرن لەهەر پێوەرو ستانداردێکی زانستی لە جیهان دا ، ئەو گەندەڵیە ئەکادیمیە تیکهەڵکێشەیەکی چڕە لەگەڵ گەندەڵی سیاسی و سەرهەڵدانی دیاردەی زۆر کرچ و بەدەڵ لە پرۆسەی سیاسی هەرێمدا.

جۆکەر ئەکادیمیەکان جۆرێک لەو مرۆڤە خاوەن بڕوانامە دوکتۆرایانەن کە لە سەرێکی خاڵی و قاوغێکی پڕ لەناونیشان و تایتڵی ئەکادیمی پێکهاتوون، ئەوان پێیان گرنگ نیە چۆن ستانداردی زانستی و پەروەردەیی زەبر لێدەدەن و تێکدەشکێنن ، بەبێ ڕەچاوکردنی پرەنسیپ دەچنە ناو هەموو هاوکێشە سیاسیەکان و درزدەخەنە ناو یاساو ستاندارە زانستیەکان و کەمووکورتیەکانی سیاسەت سواخدەدەن، لەبەر هەندێ زۆربەی ئەو قوتابیانەی لەژێر دەستیشیان پەرورەردە دەبن جۆکەر دەردەچن و هەمان رێباز دەگرنەو□ بەر ..

ئێستا ئەو کۆمەڵگەیە ل□ بنەڕەتدا کۆمەڵگەیەکی ناس□□غ□□مە و بۆ چارەسەریش دا بەشکراوە بەسەر ئەو دوو جۆر دوکتۆرەدا ، ئەوەی زۆر بەئازارو سەرنجکێشیشە (نەساغی گشتیە) بەو مانایەیەی هاووڵاتیان بەگشتی بەدەست خەراپی باری تەندروستیانەوە دەتلێنەوە ساڵبەساڵ تەندروستیان بەڕێژەیەکی نائاسایی تێکدەچێت ! هاوکاتیش نەساغی پرۆسەی سیاسی و سیاسەتکردن لەهەرێمدا هێندە ئاڵۆزو نا تەنا□هی و نائاساییە کە زۆر ئەستەمە بە هیچ پرۆسەیەکی تری سیاسی لە ناوچەکەدا بەراوردبکرێ !

سەرەڕای ئەوەی هەرێمی کورستان لەو چەند ساڵانەی دوایدا رێژەیەکی سەرسوڕهێنەر دوکتورو دوکتۆرای بەرهەمهێناوە بەڵام تا ئێستاش هیچ پارتێک، ئۆپۆزسێۆنێک، ئاسایشی تەندروستی و ئاسایشی سیاسی نەکردۆتە پلانی سەرەکی و ئامانجی ریفۆرمسازی ! لەبەرئەوە دەکرێ بڵێین ئەو پرسە سەرەکی و گرنگانە چونەتە خانەی پشتگوێخستنی گشتیەوە! بەپێچەوانەشەوە ژمارەی بڕوانامەی دوکتۆرو دوکتۆراکانی هێندە زیادەکات و زیادیکردوە دەشێ کە ناوزەدبکرێ هەرێمی دوکتۆرستان.

سەرهەڵدانی ئەو هەموو جۆکەر ئەکادیمیە وێرانیەکی قوڵی پرۆسەی پەروەردەیە و کاریگەری زۆر ترسەناکی هەیە بەسەر زۆربەی هەرە زۆری کایەکانی تری کۆمەڵگەوە ،چونکە ئەو جۆکەر ئەکادیمیانە هەم لەڕووی سیاسەوە بوونەتە هۆی ناساغلەمی سیاسی و سیاسەتکردن هەم لەڕووی

تەندروستیەوە بوونەتە هۆی ناتەنسازی و نەخۆشکەوتنی زیاتری هاووڵاتیان ، لەبەرئەوە چەند ئازارهێنەربێت دەبێت ددان بەو راستیەدابنێنن کە ئێستا ئەوەی هەیە بریتیە لە کۆمەڵگەیەکی تەواو نەخۆش و پەککەوتەو سیاسەتێکی چەقبوستەوو سەکراو ، بەومانایەی بەگشتی نە هاووڵاتیان تەنسازن نە پرۆسەی سیاسیش تەندروستە ، هەرێم وەک نەخۆشخانەیەکی پڕ لە دوکتۆرە کە نەک هەرچارەسەریان پێ نیە بەڵکو ئەوانە سەرچاوەی زۆربەی زەبری کوولتووری و دەردە کوشندەکانیشن ..

negar nadir \2018

ئایا کۆلۆنیالیزمە ئابووریەکەی ئەمەریکا چۆن نەوتمایەداریەکەی هەرێمی کوردستانی شێک کرد ؟!

نیگار نادر \ ٢٠١٧ ......

لەو سەردەمەدا ئابووریمەدارە نیولیبڕالەکانی ئەمەریکا بەهەماهەنگی لەگەڵ بانکی نیودەوڵەتی و دەزگا هەواڵگریەکان کرۆکی پلانی ستراتیژی درێژخایەن بۆ سیاسەت و ئاسایش و ئابووریەکانی سێیەکی جیهان دادەڕێژن، لەو دەزگایانەش بترازێ لەو جیهانەدا جودا لە زلهێزەکان زۆربەی هەرەزۆری سیستەم و تیۆرو پێودانگی هێزەکان ڕۆڵێکی ئەوتۆیان نیە و دروشمێکی لاوەکین لەژێر چەتری کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیدا، هەروەها هەموو رێکخراوەکانی وەک ئەنجوومەنی ئاسایش و دادگای نێودەوڵەتی و نەتەوەیەکگرتووەکان وەک نیمچە توێکڵیکن بۆ داپۆشینی نادادپەروەریەکان و ناراستەخۆ ڕیگەدان بە ناسەقامگیریە سیاسەکان و بەردەوامیدان بە تەنگەژەو قەیران و جەنگەکان لە سەرتاسەری جیهاندا…

ئەوەی جێگەی تێڕامان و کەموکورتیە و پێویستە دانیپێدابنینن ئەوەیە کە تائێستاش سەرکردایەتی سیاسی کورد بناغەی سیاسەتیان

لەسەر هیچ تیۆرو پارادایمێکی زانستی سیاسەت بونیادنەناوە، بەڵکو ئەوبنەما وستونانەی هزری سیاسی کوردو سیاسەتی حوکمڕانیان لەسەر هەڵچنراوە چ لەڕووی ئیدۆلۆژی و فەلسەفەی سیاسی و گوتاردا، چ لەڕووی ئەزموون و سروشتی سیاسی و کۆمەڵایەتی و جیۆپۆلیتیکدا ناڕوون و ئاڵۆسکاون ،بەومانایەیی تا ئێستاش سیاسەت بە پەروەری کۆلکە بەرژەوەندی حیزبی لۆکاڵی و پەیوەندی خێڵەکی و کەسی و ناوچەیی دارێژراوە،هەربەهەمان پەروەری سیاسیش ئەو سەرکردایەتیانە کردارو پەرچەکرداریان لەگەڵ هێزو هاوکێشە سیاسی و ئابوورییە نێودەوڵەتی و جیهانییەکان کردوە، بە پشتبەستن بەو پەروەرانەش لە حوکمڕانی دا پەیوەندی و جوڵەی دیبلۆماسیان کردوەو لە قاڵبێکی یاسایی و فەرمی کردویانەتە سیاسەتی حکوومەت.
هەربەهەمان تێهزرین و دیدەگاش زۆربەی نوسەرو رۆشەنبیرو ئەکادیمییەکانیش ،سیاسەت و ئابووری و بەرژەوەندییەکانی هەرێمیان لەچوارچێوەی گوتاری لۆکاڵی دا گوزارشت لێکردوە ، بەبێ گرینگیدان و خوێندنەوەی سەردەمی بۆ سیستەمە ئابووری و سیاسییەکان و دەستنیشانکردنی سەرچاوە سەرەکییەکان ،جەنگ و تەنگژەکانیان بە دیدێکی کورتبین و کوردبینانەی سواغکراو بەکینەی دووبەرەکی و حیزبپەروەی ڕاڤەکردوە …

هەرێمی کوردستان هەستیارترین هەرێمە لەناو خاکی دەوڵەتێکی بەزەبر پێکەوەنوسێندراو و فرەئایدۆلۆژی و توندڕەوی تایفی بە پێتەڵێ زەنگین دا ، لە بەرئەوە هەڵکەوتە جوگرافییەکەی لەڕووی جیوپۆلیتیک و جیۆئابووری و جیۆئاسایش دا، جێگەی قازانج و بەرژەوەندی رۆژئاوایە بەتایبەت ئەمەریکا کە سیاسەتی گۆڕانکاری باڵانسی زلهێزی خۆی تێدا نیشاندەدات ، چەند ساڵێکیشە پایە سەربازی و ئابوورییەکانی خۆی بە بەلاش تێداچەقاندوە، گەواهیش بۆ ئەو سیاسەتە ئەوەیەکە دەبینین چۆن ئەمەریکا لە پاش ساڵی (٢٠٠٤) وە هەرێمی کوردستانی لەژێر ناوی فیدڕاڵیەکی ناتەکمەی بە ناڕاستوخۆیی کردۆتە کۆڵۆنیایەکی سەربازی و ئابووری بۆ پتەوکردن و چەسپاندنی بەرژەوەندییە ئابوورییەکانی لەناوچاکەدا ..

هەرێمی کوردستان چۆن و بە چ ستراتیژیەتێژێک بە بازاڕکراوە؟

ئەو کۆلۆنیالیزمە ئابوورییە نزیکەی چواردەساڵە ئەجێنداو ئەرکی سەرەکی پیادەکردنی سیاسەتی بازاڕی ئازاد و بەبازاڕکردنی هەرێمی کوردستان بووە بەهەموو جۆرو شێوازێک ، لەسەرەتای هاتنیدا، ئەجیندای خۆی لەڕێگەی بەبازاڕکردنی پرسی نەتەوەیی و سیاسی دەستیپێکرد ، هەمووشمان دەزانین لەو هەلە هەڵکەوتووەدا بە

جودابوونەوەی کورد لە عێراق پاش ڕمانی رژێمی بەعس ، چۆن پۆل بر□ه□ر سەرکردەکانی کوردی بەناوی عێراقی فیدراڵی و کڕکەدەستورێک ڕەزامەندکردن، پاشان بە پێدانی دوو پۆست یەکیان وەکو سەرۆککۆماری عێراقێکی هەڵوەشاوو،دووەمیان وەک پۆستی سەرۆکی هەرێمێکی هەرزە لە سیاسەتی ئابووری و کارگێریدا، لەو هەلە هەڵکەوتەی پاش ڕوخانی عێراقدا خواستی سەربەخۆیی جودابوونەوەی نەتەوەی کوردی زیندەبەنەوت کرد! ئەوە زۆر ڕوونە کە پۆل بر□ه□ری ڕاسپێردراو و دارێژەری هەموو نەخشە سیاسی و ئابووریەکانی هەرێم و عێراق بوو تاوەکو مەرامەکانی ئەمەریکای تەواو جێبەجێکردن بۆ بەدەستهێنانی نەوتێکی بێخاوەن و بەلاشی دەست ب□رکرد، هەتا لە عێراقیشدا سیاسەتی تەواو بەبازارکرد ئەوجار خاکی عێراقی بەجێهێشت..
دروست لەو ساڵەوە کۆلۆنیالیزمی ئابووری نیولێبڕاڵەکانی ئەمەریکا ڕابەرایەتی تاڵانکاریەکانی سامانی سروشتی کوردستان دەکا بەناوی جیاواز لەڕێگەی کۆمپانیای فرەڕەگەزی جیاوازدا و ئەجێندای جیاوازدا ، ئەگەر ئێمە وورد ئاوڕ بۆ ئەو رابردووە بدەینەوە دەبینین، پیادەکردنی سیاسەتی بازاڕی ئازاد و ئابووری ئازاد لەو ساڵەوە چۆن بەبەرنامە و هاوشێوەی سیستەمێک و کوولتورێک هەموو ژیانی کۆمەڵگەی لەناوخۆیدا وەک ئاش هاڕی و بێسەنگ کرد ، لە ڕێگەی سیاسەتی نەوت و وەبەرهه□مه□نانندا توانی سیاسەتی بەناو گەشەپێدان و ئاوەدانکردنەوە بسەپێنێت، بەناوی جۆرەها ماستەرپلان و بەرزکردنەوە و هەڵچنینی باڵەخانەکانی هەرێم کە لەزۆر ڕوەوە خاڵین لەکوولتوری ژیاری و ستانداری بیناسازی ، لەبەرامبەرئەوەشدا ئامانجی خۆی پێکا بە داڕوخاندنی مۆراڵی سیاسی و م□ا□ی کۆمەڵایەتی و هەستی نەتەوایەتی و سەرهەڵدانی دەسەڵات و ئەزمونێکی نیشتیمانی بەهێزی خۆکردی کوردانەی بەتەواوەتی نەوتمردار کرد !

لەسەرەتادا حەوجە بەوەدەکا ژیرانە سەرنج بدەین و بزانین ئەو بەرنامەیە چۆن سیاسەتی کردۆتە بازاڕ ، دەبینین لەوکاتەوە بە چ ستاندارێکی نزم و هەرزان و لاواز سیاسەت و پرۆسەی سیاسی لەهەرێمی کوردستان دا گەشەی کرد لەڕێگەی بەبازاربوونی حیزبەکان ، هەڵبژاردنەکان ، نوێنەرانی پەرلەمان ، دەسنیشانکردنی وەزیرەکان ، سەرهەڵدانی ئۆپۆزسیۆن ، پێکهه□نانی کابینەکانی حکوومەت ، پلەدارە سەربازی و ئەمنیەکان ، نوێنەرایەتیەکانی دەرەوەی هەرێم ، کە دەکرێ بڵێن هەر هەموویان لە ژێر خاڵی سفری ستانداری جیهانیدا بۆ سیاسەت نەخشەرێژکراون، بەرپرسیاریەتی و پۆستەکان کراونەتە مامەڵەی بازرگانی و بەرژەوەندی ، سیاسەت لە کوردستان کراوەتە بازارێکی شێواو و قەرەباڵغی بێ ئیتیک و بێ بەها ..

پرۆسەی بە بازاڕکردنەکان وەک زنجیرەکەی قۆفڵ لێکدراو پێکەوە بەستراو پیادەکراوە ، بۆ نموونە پاش بە بازاڕکردنی سیاسەت لە هەرێمی کوردستاندا، بە بازاڕکردنی سیستەمی پەروەردە دەستیپێکردوە ، لەڕێگەی دامەزراندنی جۆرەها قوتابخانەو زانکۆی بیانی بە ستانداردی سفری پەروەردە ، بە ئاراستەی لاوازکردن و پوکاندنەوەی زمانی کوردی بیناکراون ، پێکخستنی وەزارەتی پەروەردە و فێرکردن ، دواتر سەرهەڵدانی دزێوترین جۆری گەندەڵی فێرکردن و پەروەردەیی دەبینرێت بە مەبەستی بەدەستهێنانی بڕوانامەی بەرز بەلێشاو سنووری تێپەڕاندوە ، بە بازرگانیکردنی زانکۆکان و ئاستی زانستی ،بە ساختە بەرزکردنەوەی پلەی زانستی و ئەکادیمی لەناو زانکۆیەکان دا، بەدنیایەوە تەکرای ئەو دیاردانە بونەتە هۆی لاوازکردنی ئاستی زانستی وکوولتووری پەروەردەو فێرکردن و زمانی کوردی، دەرئەنجامیش دروستکردنی لەشکرێکی گەورە لە بێناو پسپۆرو بڕوانامەداری نەخوێندەوار و نەوەیەک قوتابی کەلەرو خاڵی بە ستانداردی زانست و پەروەردەیی ..

قۆفەی دواتر بە بازاڕکردنی سیستەمی تەندروستی یە لە هەرێمی کوردستاندا کە کوشندترین زەبری لە گیانی هاوولاتیان و ئاسایشی نیشتیمانی داوە ، لەڕێگەی هەرشەکی بەئەژماری بازرگانیکردن و هێنانی دەرمانی قاچاغ و بێکوالیتی بۆ بازاڕەکان ، دامەزراندنی جۆرەها نەخۆشخانەو کلینیکی بێ مەرجەتنامەو بێ ستانداردی تەندروستی ، ڕێگەدان بە هاتن و دەستبەکاربوونی جۆرەها پزیشکی بازرگان کە هاشەوەی قەساب بێ هیچ بەرپرسیاریەتیەک کەتوونەتە بازرگانیکردن بە گیانی هاووڵاتیان ، هەرشی بازرگانیکردن بە دەرمان و دامەزراندنی دەرمانخانەکان کە کەی شەقام و ستراکچەری شارەکانیان تەنیوە ، ئەو هەنارەکردن و بە بازارکردنی دەرمان و کەرتی تەندروستیە کارەساتەکی گەورەیی تەنسازی بەسەر ئەو کەمەڵگەیەدا هێناوە و جۆرەها شەوەی نامەی لەگەندەڵی لەناو سیستەمی تەندروستیدا بەرهەمهێناوە کە دە هەندەی کردەوەی تیرۆریستی هەڕەشەن بە سەر گیانی هاووڵاتیانی ئەو هەرێمە ..

دواتر قۆفەی ئەو زنجیرەیە بە بازاڕکردنەش لەژێر ناوی میدیای ئازاد بوو کە ئامانجی بە بازاڕکردنی، میدیا ، ئەدەب ، هونەر، ڕۆشنبیری بوو، هەموو دەزانین لەو ساڵەوە دامەزراندنی کەناڵی میدیایی بە هەموو جۆرەکانیەوە هاوشەوەی لافاوێک هەڵەژایە ناو فەرهەنگی کەمەڵایەتی هەرێمی کوردستان ، ئەو بە بازاڕکردنەی میدیا خاڵی بوو لە زۆربەی زۆری ئیتیکەکانی میدیاو ڕۆژنامەگەری ئازاد لەجیهاندا، هاوکاتیش هەرشەکی دیجیتاڵی بەزۆوەری سەشیاوە میدیاش

دەستیپێکردوە، بەبێ بوونی هیچ جۆرە چوارچێوەیەکی یاسایی و فەرهەنگی ،کە دەکرێ ئەو شەپۆلە وەکو چەکێکی دیجیتاڵی بەدەنگ بژمێردرێن بە لاوازکردن و زەبر وەشان لە پەروەردەی هاووڵاتیان و پاراستنی ئاسایشی نیشتیمانی، ئەو دیاردانە سەدان بەناو ڕۆشنبیری مەکینەی ئەدگار و ڕەفتاریان دروستکردوە کەلە شێوەی داینەمێیەکن بە بەردەوامیدان بە بازارکردنی ڕۆشنبیری و تەواو فەرهەنگی کۆمەڵایەتیان دەستبەسەرداگرتوە ، ئەو بەرژەوەندی پەرستانە لەژێر ڕووەوە وەک سەرچاوەیەکیشن بە تەکچوونی بارودۆخی دەروونی هاووڵاتیان و شێواندنی پەروەردەو زمانی کوردی و ئاسایشی کۆمەڵایەتی ..

پاشان لەسەرەتای ساڵی(٢٠٠٦) وە دروشمی ئابووری و بازاڕی ئازاد بووەتە هەی سەرهەڵدانی سەدان جۆرو شێواز لە گەندەڵی ، گەندەڵی بەتە فەرهەنگ و لەگەڵ جۆرەها سیاسەت و یاسا تیکهەڵکێشکراوە، بەتایبەت لەدوای پەسەندکردنی یاسای وەبەرهەمهێنان لەهەرێمدا گەندەڵی جۆرەها بازرگانی سیاسی پەیوەدەکرێ ،ڕێگهاویشتنی کوولتووری گەندەڵی وەک هێڵێکی ستراتیژی تەکرای پرۆسەی ژیانی سیاسی وئاینی و کوولتوری و پەروەردەیی گرتەتەوە، هەروەها ژیانی زۆربەی هەرەزۆری سیاسیەکان، ڕۆشنبیرو ئەکادیمیستەکان و چەند چینەکی تایبەت لە هاوڵاتیانیشی بە قورسی داپۆشیوەو داڕزاندوە ، لەدوای ساڵی ٢٠١٣ وە دروشمی(دژە گەندەڵی) کراوەتە بازرگانیەکی سیاسی و ڕێگەخۆشکەربووە بە سەرهەڵدانی چەندین پارت و باڵی سیاسی تر لە نەخشەی سیاسی هەرێمدا …

لەبەرهەندە دەبینین لە سەر ئاستی کۆمەڵایەتی لە هەرێمی کوردستان دا گەندەڵی سەدەها مرۆقی بودەڵەی کردەتە کەسایەتی و فیگەری ناسراو و خاوەن هێزو سەرمایە، ناوبانگی سیاسی و ئەکادیمی و ڕۆشنبیری بە هەزارەها مرۆقی گەمژە ونەخوێندەوار داتاشی ، لەبەرامبەریشدا هەر نەوت نەبوو کە بەتاڵان فرۆشرا، لەبەر سەرەمەستی حکوومەت تەنها بەبازرگانیکردنبە سیاسەتی نەوتەوە، وە نغرۆبوونی هەموو هێزە سیاسیەکانی تر لە سوەی گەیشتن بەنیعمەتی نەوتدا،گەلێک جۆری تر لە سامانی سروشتی بەپێزی دیکە لە هەرێمی کوردستان لەو چەند ساڵانەدا بە نهێنی بە فەرهودو بەتاڵان بردراون لەوانەش، پارچەی مێژوویی و بەهادار ، شوێنەوار ، ڕووەکی سروشتی لە چیایەکان ، بەرد و کانزا و… هتد.

ئەڵقەی دواتری ئەو زنجیرەیەش بەبازارکردنی جەنگ و سوپا بوو بە نموونە سەرەڕای ئەو هەموو توانا داراییە، هەرێمی کوردستان

نەیتوانی چوارچێوەیەک بۆ هێز دابڕێژێت هەروەها نەبوونی هیچ ستراتیژیەتێک بۆ دامەزراندنی سوپایەکی نیشتیمانی بە ستانداردی سەردەمی بە هێزو سوپای کوردستان،لەوەش کارەساتبارتر بەخشینەوەی پلەوپایەیی سەربازی ساختەیە، کە گوایە و وامەزەندەش دەکرێ(٨٠٠٠) هەزارکەس بوونەتە خاوەن پلەی (لیوا) و سەدان ئافرەتی پوچی بێزەوەر پلەی (عەمیدیان) وەک بەخشیش پێبەخشراوە لە سوپای هەرێمی کوردستاندا! وە جۆرەها ساختەکاری تری وەک خانەنشین و بندیوار لە پلەکانی سوپایی وەزارەتی پێشمەرگەدا ، هەروەها سەرهەڵدانی جۆرەها گەندەڵی و بازرگانی چەک و قازانج ودەسکەوتی نوێ بەدەستهاتوون هەم بە هاوپەیمانان و هەم بە هاوبەشەکانیان بازرگانی بەبەشەت و خەونئامێز دەستەبەربوون لە ڕێگەی ئەو گەندەڵییەوە..
ئەڵقەی دواتریش سەرهەڵدانی تەنگەژەوە قەیرانەکان بوون لەگەڵ هەڵایسانی جەنگی دژ بە تیرۆریستانی داعش ،ئەوکاتیش بەهۆی ئەگەری داگیرکرن کورد نیمچە شۆکێک کرا ئەوجار وەکو سەرەکیترین هێزی بەرەنگاری ئەو جەنگە نەگریسە دەستنیشانکرا،هاوکاتی ئەو جەنگەش قەیرانەکان سەریانهەڵدا کە سەرەکیترینیان قەیرانی ئابووری بوو، بەتایبەتیش زەبردان لە درامەتی موچەخۆرانی هەرێم لەوانەش چینی مامۆستایان ،دواتریش سەرباری بەرزبوونەوەی نرخی نەوت بەردەوامیدان بە نیوموچەو پاشەکەوت و زۆر ستایلی تر لە ڕەزیلکردنی کۆمەڵایەتی و ناسەقامگیری سیاسی و بازار ، دەرئەنجام سەرکایەتی حکوومەتی هەرێم لە کۆبوونەوەیەکی سیناریۆ شێوەدا لەگەڵ ستافەکانی بانکی نێودەوڵەتی لە هەرێم دەرکەوتن و قەرزکردنی حکوومەتیان لەبانکی نیودەوڵەتی بە فەرمی ڕاگەیاند!

لەگەڵ دەستپێکردنی جەنگی داعش ئەو کەلەنیالیزمە سەربازییە ناراستەوخۆ و بێ خەزەرە بزاوتی بە جۆرەها هێزکرد بە ناو هەرێمی کوردستان ، کە پێشبینی دەکرێ لەناو مارینزەکان دا جۆرەها هێزی وەک سوان و سەوات هێزی هەواڵگری هەن، کە بێگوومان ئەوانە داڕێژەری بەشێکی گرنگ لە نەخشەی ناسەقامگیری و تێکدانی ئاسایشی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتین لە هەرێمدا ، لەگەڵ ئەوەی ئاراستەی ئەو جۆرە زانیاری و تێهزرینە بەهەند وەرگرتنی لە ئێستادا جێگەای بایەخ نیە نە بە سیاسەتمەدارانی کورد نە بە ڕۆشەنبیرانی کورد ،هەروەها گەڕان بەدوای سەرچاوەکانی ئەو هەڵخەڵەتاندنانە، وە دانپێدانان بە بیرکەڵی سیاسی کورد وەکو هەڕەشەیەک دەژمێردرێت لە بەرژەوەندی کەس دانیە.!

بەڵام ئەو ڕاستیە لەلایەن شارەزایانی ئاسایشی نیودەوڵەتیەوە نکۆڵی

لەناکرێ کە ناسەقامگیری سیاسی و کۆمەلایەتی و ئابووری لەهەر کۆمەڵگەیەک دا دەبێتە لاواز بوونی ئاسایشی نیشتیمانی و تێکشکاندن و ناوبانگ شێواندن و کەوتنی هەر ئەزموونێکی حوکمرانی ، ئەگەر بە جیهانبینیەکی سەردەمیانەوە و بە دیدێکی ئاسایشی جیهانیەوە لە هەرێمی کوردستان بڕوانین ، دەبینین هەموو ئەو ڕوداوانەی لە دەورمان ڕودەدەن ، گەواهیدەری راستەقینەن بۆ ئەوەی بیسەلمێنین کە سیاسەتجەکەری و ڕەشەنبیرجەکەری ئەوڕۆ لە هەرێمی کوردستاندا لەسەر چ بنەمایەک راوەستاوە و لە چ قوناغێکی لەکاڵی لاوازدا پەرچەکرداریان هەیە و چەندە لەکالی و هزرجەکەرانە بەدەوری خۆیاندا دەخولێنەوە! ...

هەرێمی کوردستان پاش تێپەراندنی پێنج ساڵ قەیرانی هەمەجەر قەرزداری و سڕکردنی پەرلەمان و کۆمەڵێک تەنگەژەی سیاسی ناوخۆیی و دووبەرەکی کارگێری، ریکۆرد شکاندن لەگەندەڵی و ناڕوونی لەداهاتدا و دەستکورتی لە دیبلۆماسیەتدا، وەختێک بەتەواوی سیاسەتەکانی لەگەڵ بەغدادا گەیشتە بنبەست، پرسی رێفراندۆمی بۆ سەربەخۆیی کورستان ڕاگەیاند، بەلام تا ئێستاش ڕوون نیە جوڵاندنی ئەو پرسە پێشنیاری ناڕاستەوخۆی دەزگا هەواڵگریەکانی هاوپەیمانانی کورد بووە یان بڕیارێکی ڕاستەقینە بۆ ئیرادەیەکی نەتەوەییەوە؟! لەگەل ئەوەشدا ئەنجامدانی ریفراندۆم چونکە خواستی نەتەوەیی کەوتەپاڵ بە خۆرسکی خەریک بوو ببێتە هۆی رسکانی هێزێکی نەتەوەیی و پرسی کورد بگوازێتەوە قوناغێکی تر! بەڵام بەداخەوە لەبەر هەرزەئەزموونی ناوخۆیی و شەککرنێکی تر بە قەیران ئەو هەلەش مردارکرا!

ئەوەی لێرەدا دەمەوێ دروست سەرنجی وردی بخەمە سەر ئەو شەککردن و سیاسەتلەرزەی ١٦ی ئۆکتۆبەر بوو ، کە لەو شەوو ڕۆژەدا ڕووداوگەلێکی تەمووژاوی بروسکە ئاسا ،لەهەرێمی کوردستان و چواردەورەی ڕوویاندا و تەکرای ژیانی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی هەرێمی کوردستانیان تۆشی کۆمەڵێ شۆکێکی بەزێبر کرد، وەکو شۆکی هێرشی سەربازی ، شۆکی داگیرکردنەوە ، شۆکی ڕێکەوتنامە و ڕادەستکردنەوە ، شۆکی پاشکشەی هێزی پێشمەرگە، شۆکی ڕاگەیاندنی دووبەرەکی قوەی هەردوو هێزی دەسەڵاتدارانی هەرێم ،شوکی هەڵوەشاندنەوەی هەرێمی کوردستان و تێکەڵکردنەوەی بە پارێزگایەکانی عێراق!
لە جەنگی کەنداوەوە بەتایبەت لەپاش جەنگی کوێت ئەوە چوارەمین شۆکە لەوناوچەیە دەدرێ ، شۆکی جەنگی عێراق بەداگیرکردنی کوێت، شۆکی رۆخانی رژێمی بەعس، شۆکی جەنگی داعش ، شۆکی جەنگی کەرکووک ،

کە لەهەموو یاریەکانیش دا کورد بزوێندراوە سنوری خاکی خۆی بەدەستهێناوەتەوە و لێی سەندراوەتەوە !

ئەوەی ل□ب□ر□دا جێگای سەرنجە لە ١٦ ئۆکتۆبەرەوە ئاراستەیەک دەبینرێ بۆ بەبازارکردنی نیشتیمان و خاک و هەستی نەتەوەیی کورد، پاشان بە شۆکێکی پر لەترس و تۆقاندنی داگیرکردنەوە چواردەوری کورد تەنراوە ، هێزەکان یەکتری تۆمەتباردەکەن بە ڕێکەوتنامەی لەگەڵ حکوومەتی بەغداو کشانەوە لە ناوچە جێناکۆکەکان ! عێراق کۆمەڵە سزاو ئابڵۆقەی بەسەر هەرێمی کوردستان دا سەپاندوە کە ز□ر□ب□یان پەیوەندیدارن بە باری ئابووریو بژێوی هاوولاتیان، هێزە ناوخۆییەکان یەکتری تاوانبار دەکەن بەناپاکی و بە خاک فرۆشی ، بەشێک لە نوێنەرانی کورد لەعێراق پشتگیری میلیشیاکان دەکەن تا هەرێم داگیربکەنەوە ، پێشمەرگە نەبەردانە بەرگری لە سنوورەکانی هەرێم دەکات، جەنگێکی تری ناوخۆیی سەرەتاتکی دەکا !

ئایا ئێستا کاتی ئەوەنیە بپرسین سەرهەڵدانی ئەو هەموو قەیران و تەنگژانە لەیەک کاتدا! بەرنامەیەک نیە لە پیادەکردنی سیاسەتی*(شۆککردنی باوەڕە) کە نیولیبڕالەکان سەرکردایەتی دەکەن لەجیهاندا؟؟
وەک لە ز□ر□ب□ی سەرچاوەوە جۆرناڵە سەربەخۆیەکانی جیهاندا ئاماژەپێدراوە کە چۆن نیولیبڕاڵەکان بەیارمەتی (سی ئای ئەی) سیاسەتی ئەمەریکا دادەرێژن بۆ دەستپێکردن یان گۆڕینی هەر نەخشەیەکی بەرژەوەندیداری خۆیان لە جیهاندا، هەروەها گۆرینی رژێمی سیاسی و ئابووری و باڵانسی هێز بەتایبەت لە وڵا تانی رۆژهەڵاتی ناوین و ئاسیادا ئەفەریقادا و هەر وڵاتێکی تری کە مەبەستیانە بەهەماهەنگی لەگەڵ بانکی نێودەوڵەتی، لەسەرەتادا ستراتیژیەتی شۆککردن پیادەدەکەن بەسەریدا، ئەویش لەڕێگەی جوڵەی هێزی سەربازی ،کارەساتی سروشتی ، کودەتا، داگیرکاری ، خۆپێشاندان دژی دەسەڵات ، جەنگی ناوخۆ، هەموو سیستەمەکانی ئەو دەوڵەتە توشی شۆک دەکەن و ترسێکی گەورە دەخەنە دڵی سیاسەتمەداران و هاووڵاتیان وە بەتەواوی سایکۆلۆژیەتی حوکمرانی و سیاسی و کۆمەڵایەتی لە ترسدا دەهەژێنن و ئەو کۆمەڵگەیە دەستم□ دەکەن دواتر بەرنامەو بەرژەوەندی سەپێنراوی خۆیان دەستپێدەکەن...

ئەگەر وردتر سەرنجبدەین دەبینین لە ئەزموونی سیاسەتی ئابووری کوردستان سەرمایەداری وەرگێڕدراوە بۆ نەوتمایەداری ،چونکە یەکەمجارە لەمێژوودا دەسەڵاتێکی کوردی بەوشێوەیەو بەو ئاستە گەیشتۆتە ترۆپکی ساماندار ی و سەرمایەداری! بەڵام لەبەرنەبوونی

هیچ ستراتیژیەتێک بۆ داڕشتن و پاراستنی بەرژەوەندیە نیشتیمانیەکان و پشتگوێخستن و بوژاندنەوەی سامانەکانی تری هەرێم ، هەروەها نەڕەسکاندنی ویست و هێزێکی خۆکردی خۆبەڕێوەبەری ئابووری ، ئەو سیاسەتە لەبری سەرمایەداری بوو بە نەوتمایەداریەکی لاوازو مایەپوچ ، تەنها نەوتفرۆشیەکی زۆرەرمایەی کردە تاکە سەرچاوەی داهاتی خۆی و بەتایبەت لە کەرتی ئابووریدا ئابووریجەکەربووە ، لەوەگەیەشەوە زۆرترین سامانی نیشتیمانی ئەو نەتەوەیە نەزانانە بەهەدەردراو لەدەستچوو ....
ئێستا ناوەڕاستی دیسەمبەری (٢٠١٧) یەو لە هەرێمی کوردستان چ روودەدا؟!!

ئێستا لە هەرێمی کوردستان بەڕوونی جۆرێک لەشڵەژان و پێککەوتەیی دیپلۆماسی و سیاسی دەبینین، دوای ئەوەی تەڵەڵەی نیولیبراڵەکان سەرکردایەتی سیاسی کوردی پەلبەست و هەرێمی کوردستان بە ترس شەککرا ، لەرووی دینلپماسیەوە سڕکرا ،ئێستا دوای لەدەستدانی خاک و سامان و شکۆی نەتەوەیی و سیاسی، بە ئیرادەیەکی لەرزۆک و سامەرستەوە ئەوە سێ مانگە چاوەڕێی وەڵامی بەغدایە بە دانوساندن لەسەر وەرگرتنی بودجەو مووچە ! هەروەها سەردانی ووڵاتانی ئەورووپا بۆ رازیکردنی نێوەندگیری لەگەك بەغدا، بەغداش رۆژ بەرۆژ بەهێزەوە مەرجی زەلیلکردن بەسەر کورددا دەسەپێنێت و ئەمەریکاش بەشێوەیەکی لاوەکی لەدورەوە تەنها ڕۆڵی تەماشاکەر دەبینێت .

لە ئێستادا گەندەڵی وەک مۆرانە خانە بەخانەی ژیانی کۆمەڵگەی داتەنیوە ، دەسەڵاتی کارگەری و دادوەری و سەرەرڕێژن لەگەندەڵی،کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت نغرۆ بوون لەناو گەندەڵی،پارتە خاوەن دەسەڵاتەکان و ئۆپۆزسێۆن و رکابەرانیان گیربوون لەناو گەندەڵی، ئەو کۆمەڵگە تەزیوەش دابەشبووە بەسەردوچین دا چینی نەوتمایەدارەکان و کلک و باڵەکانیان کە بەدەر لە قەیرانن و پشتاوپشتیان لەڕووی ئابووریەوە تاقەت کراون بەڵام چینی کەمدەرامەت و مووچەخۆرە پلە نزمەکای کە بەسەختی کەوتونەتە ژیر زەبری قەیرانەکان ، سەرەڕایی ئەو دەخانەش سروەی سەرهەڵدانی خۆپێشاندانەکان و هەڵپەو بانگەشەی هەڵبژاردن وەکو تاکە فریادرەس لەو تەنگەژانە دەبینرێ !

کۆمەڵگەیەک لە ترۆپکی گەندەڵی سیاسی و دووبەرەکی کارگەری دا وەک پاشماوەی بازارێکی ستەککراوو داخراو بەرامبەر ئەو شۆکە حەپەساوە و لە ترۆپکی ماندویەتی دەروونی و دوودڵیدا دەجمێ ، قەیرانەکان دۆخێکی کوشندەیان سازاندووە،پاشماوەی ئەو هەموو بێ بازاڕبوونە

بارکی قورس ب کمگیکی وا نوتمرداری وک کمگی کوردستان،حکوومت لوپی پشوی کارگریدا چقیبستوو و دخولتو زر کمترخمان تائیستاش نیتوانیو هر ستراتیژیتکی گچک ب برنگاربوونوی ئو دخ ابگنت هرب پلانکی ستبج و سرتاییش خرجی لسر لسرشانی هاووتیان کمبکاتو و نرخکان دابزینت ؟!! هروها دخی ناوخی سیاسی هرم دروست هاوشوی گلاوژیکی سیاسی پرتوازی ک هیچ ئومدک ب دربازبوون لو کم قیران کینسازی سیاسی بدیناکرت .

بهمحا ئوی ئستا ودات دروست لهرمی کوردستاندا گواهیدر بئوی چن ستراتیژیتی کلنیالیزم ئابووریکی نیولیبرانکان سرکوتوو بوو ، بچ شوازک سرکردایتی سیاسی کوردی ب پشتگوخستن شک کردو سکرد ،چواردوری هرم ب هز تنراو ، هزو بیس سربازیکانی ئمریکا ، هز تایفی و تککراوکانی دوتانی ناوچک .

قناغی دواتریش ب کورد قناغکی زر تمووژاوی، دروست نازانر داخوا ب نیولیبرالیزم سوخرکی ئمریکا، ئایا ب هشو ترسی هوشاندنوی هرمی کوردستان و زاکردنی بغدا دیوت چن کورد پرتوازبکات و چ مودلکی تر ل گوایی ئابووری و سیاسی بهنت گ ب بردوامیدانی ب تاانکاری نوت لناوچکدا؟! یا سرکوتکردنی خواستی نتوییک ب سربخیی ؟ یا جنگ مزهبیکان گرممتر دکا ؟! یان بدروستکردنی هندک جنگی ترو گونی سنووری دوتکانی ئو ناوچیی دووبار هرمی کوردستانی بدر لهاوکشکان س دکا ؟یان دیخات ناو هاوکشیکی ترو نخشیکی نوی سوخری ئابووری ب قازانجی خی ل دروست دکا؟!

* (شککردنی باو) کتبیکی نایابی خانم نووسرو چالاکوانی کندایی (نوامی کلاین) ، لودا ئاماژی دروست ب سیاستی نیولبرالکان ددات ک ل رگای بازاری ئازادو چی لهر وتک دکن ک مبستیان بیت تا سیاستی ئابووری خیانی تدا بچسپنن و بسپنن.

http://beautifultrouble.org/theory/the-shock-doctrine/*

*https://www.youtube.com/watch?v=v6yceBTf_Vs

(نوتمایدارکان)(زیندبنوت) *(نوتمردار) ، ئوچند

فریزە نوێیە کوردین و تایبەتن ستراتیژیەتی نیولیبرالەکان و دەرئەنجامەکانی سیاسەتی نەوت لەو چەند ساڵەدا هەروەها تایبەت بە ئەو ووتارە دروستکراون ..

چۆن سیاسەتی سیاسەتجێکەری زەبری شکێشکێنی لە کورد وەشاند… نیگار نادر

لە دوای داگیرکردنەوەی کوردستان زۆر گرنگە پەنجە بخرێتە سەر کرۆکی ئەو شکەست و هەڵانەی کە بوونەتە هۆی جۆرێک لەسیاسەتکردن و ڕسکانی سیاسەتجێکەری ، ئەو شۆک بوون و تێکهوەژانە سیاسەیەی هەرێمیش ئەوەمان نیشاندەدات کە لە ڕابردوودا ئەزموونی دەسەڵاتداری و سەرکردایەتی سیاسی کورد لەسەر بنەمای سیاسەتجێکەری هەڵچنراوە ، هەروەها بەدریژایی ئەو ئەزموونە نەخشەی بەرژەوەندی و پەیوەندیەکانی خۆی لەگەڵ دەوڵەتانی زلهێزو هاوپەیمانەکانی جەنگیش دا لەسەر هەمان بنەما داڕشتوە ،هەر لەسەر ئەو بنەمایەو بەو شێوازەش چۆوەتە ناو بەرژەوەندی و هاوکێشە نێودەوڵەتی و ناوچەییەکانی وواڵاتانی دەورروبەر ،لەناوخۆی هەرێمەشدا لەسەر هەمان بنەمای سیاسەتجێکەری پارتەکان ڕێککەوتن و باڵانسی هێزیان ڕاگرتوەو بونەتە ئۆپۆزسیۆن و لەدژی یەکتر وەستاونەتەوە!..

لەناوەڕاستی ئۆکتۆبەری شومدا کە جەنگ ئاسایشی دەروونی هاووڵاتیانی هەرێمی خستەتە لەرزین و هەموو ئاماژە سیاسی و ئەمنی وسایکۆلۆژیەکان وا نیشاندەدەن کە بوونی نەتەوەی کورد لە ژێر هەڕەشەی مەترسیەکی گەورەدایە، کە مەترسی هەڵبڕینەوەی هەرێمی کوردستانە بۆ سەر عێراق و کەوتنی هەولێرە، بەڵام ئەوەی کوێرکەرو شەرمهێنەوە، ئەو مەترسی و هەڕەشەو ترسە لەلایەن دژەدەسەڵاتەکانی هەرێمەوە بە خۆشحاڵیەکی پرۆ ئێرانی و عەرەبسەروەریەوە پێشوازی لێدەکرێ!
کۆمەڵگەکەش کە کۆمەڵگە یەکی دابەشکراوی حیزبیە هەر بەودا بەشکراویە شپرزەو سەرلێشێواوەو بەشێوەیەکی لاوەکی وحەپەساو پەرچەکردای

بەرامبەر ئەو جەنگە نیشاندەدا،دووبەرەکیەکی ترسناک لەناخی هاونیشتیمانیاندا شەپۆل دەدا، ناپاکی پەروەریەکی کوشندە بەپاساو دادەپۆشرێ، سایکۆلۆژیەتی کینەسازی بەجۆرەها شێواز سرەوەی جەنگێکی تری ناوخۆی لە چاوەڕواندەکرێ..

کۆمەڵگەی سیاسی کوردی لەڕووی سیاسی و ژیاریەوە گەلێک چەقبەستوە بەڵام لە ڕووکەشدا هاوشێوەی نیۆرک و نەمسا خۆی نەمایشدەکا، لە سوشیاڵ میدیا و میدیایەکانیدا بەلەشکر سیاسەتکاریجەکەرو مرۆڤی سواغکراو بە مۆدیرن بوونێکی ساختە بانگەشەی ئازادی تێدادەکەن و پۆزی پرۆفیشیناڵی تێدالێدەدەن، بەلەشکر کەسانی ناشارەزا ولاواز لە پێگەو پۆستی گرنگدا وەک یاساناس و دیپلۆمات و ئەندام پەرلەمان ساویلکانەو جەکەرانە سیاسەتیان پێسپێردراوە دەرئەنجامیش بونەتە هۆی چەوبەستووی سیاسی و زەرەری کوشندەیان لە ناوبانگی کورد دا..

جەنگێکی گەورە بە پیلانگەلێکی ناوچەیی تژی لە توندەڕەوی و داگیرکاری لەدژی کورد هەڵایساوە بەڵام لەو جەنگەدا تا ئیستا حاڵەتی ئامادەباشی جەنگ بە فەرمی لەلایەن حکوومەتەوە بە کۆمەڵگە ڕانەگەیەنراوە ؟! دەرزەنێک مەدیای ناکامەی بیرکورت و دەستکورت سیاسەتی بەرگری جەنگی ڕاستەقینەیان پێوەدیارنیە، هاوشێوەی دەیانەیەک وێنە و هەواڵەی پڕ ترس بەگەرەلاوژەیی دەگوازنەوە، کە کاریگەریەکی نەرێنی لەسەر سایکۆلۆژیەتی هاونیشتیمانیان دروستدەکا ، ناکارن هەربەچەند سرودێکی بەرگری نیشتیمانی وەرەی هاونیشتیمانیان نەبەز راگەن !

مەدیای ناوزەدکراو بە میدیای ئازاد، راستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ دژایەتی ئەزموونی حکوومەت دەکا لەو کاتە هەستیارەی جەنگدا کار بە داروخاندنی چوارچێوەی هەرێمی کوردستان دەکا!! چ کارەساتە سۆشیاڵ مەدیا ومەدیاگەلێکی وەها قەبە بەڵام خاڵی لە پرینسەپی پاراستنی ئاسایشی نیشتیمانی! کە بەداخەوە لەسەرتاسەری هەرێمدا تا ئێستا کە نەتوانراوە ستراتیژیەکی نیشتیمانی بە بەرگری و ورڕاگرتنی هاونیشتیمانیان لەکاتی جەنگدا دابرێژرێت ، بەڵام پێویستە میدیا هۆشیارانە مامەڵە لەگەڵ پاراستن و تێکنەدانی سایکۆلۆژیەتی هاونیشتیمانیان بکات و بە هەرنرخێک بێت خزمەت بە دوژمنانی کورد نەکات..

دەبینین لەوجەنگەدا تاقوتەرا هێزی پێشمەرگە لە بەرگری دایە ،حکوومەت لە پلانی چاوەڕوانی چونە بەغدا زیاتر هیچ پلانێکی بەرەنگاری و ئەمنی بەڕاونەکردتەوە، هێزو لایەنەکانی دەرەوەی

حکوومەت تەنها ئەجێندای تێکشکاندنی دەسەڵاتی حکوومەت و دەستخستنی دەسەڵاتداری هەرێمیان بەخۆیان پێیە! لە هەڵپەی دەسەڵاتپەروەریدا گوتارەکانیان وا دیاردەدات هەتا مەیلی سازش لەگەڵ دوژمنانیشدا دەکەن .

ووزەو هێزی بەرگری بە سەرتاسەری کۆمەڵگەوە دیارنیە؟! ئەگەر وردتر سەرنج بدەین بە لەشکر کەنە وەزیری خانەنشینکراو سوپانشینکراو و ڕەشەنبیرنشینکراو سەدان ناوبانگنشینکراوی تری ئەو کۆمەڵگەیە لەماڵەکانیاندا حەپەساون ،لەو جەنگەدا نەک هەرئەو خەرمەندانەی لەسەرەوە ئاماژەی پێدراون، بەڵکو نەمامەستایەکانی زانکۆ نە دوکتۆر نە ڕەناکبیر نە هیچ یەک لە چینەکانی تری کۆمەڵگە خواستی بەرگری لەو خاکەیان سەو مەدەنیانە ڕەکنەخراون! لەکاتێکدا دەبێت کومەڵگە بە تێکڕایی هێزی بەرگری نیشانی دوژمنانی بدات!

بە هەزاران بەیمباغلەمل خۆیان لە پشت لاپتەپەکانیاندا حەشارداوە! بە لەشاو نەخوێندەواری زمانپیسی دەروون شەواو لەو تارواگەیەدا لەپشتی پەیج و ئەو سمارتفۆنانەوە هەڕەشەدەکەن لەڕێگەی لایقەکی نەدیبدیانەی کینەسازدا گەورەترین کە خزمەت بە دوژمنانی کورد دەکەن ،لەوان دەبێت بپرسین ئایا ئەگەر جەنگەک بەو سایکۆلۆژیەت و ستراتیژیەتەوە بەڕێوەبچێ دەبێت ئەنجامی چ دەرچێت؟! چارەنووسی ئەو نەتەوەیە چ کارەساتێکی تر بێت؟!

سیاسەتی سیاسەتجەکەری لە قۆناغی ئەو شکەستەدا پێویستە وەک تێرمێکی نوێ ئاوەتەی ئەزموون وپێناسەی سیاسەتی کوردی بکرێ ، چونکە لەلایەک ئەوە بنەمایەک بووە بە سیاسەتکردن لەگەڵ بەناو هاوپەیمانانی ڕۆژئاواو لەگەڵ دەوڵەتانی دراوسێ ، لەلایەکی ترەوە بنەمای کارکردنی هێزەکان بووە لە ناوخۆی هەرێمی کوردستاندا ،هەروەها بە هەمان سیاسەتیش لەگەڵ دەوڵەتانی دراوسێ مامەڵەیان کردوەو بونەتە هاوپەیمانیان! هەرلە بەرئەوەش هێزێکی یەکگرتووی بەئیرادەیەکی خۆکردی کوردانە نەیسکاوە ،بەهەرەمەکی و کلاسیکیانە بەرژەوەندیە حیزبی و کەسیەکانیان کردەتە پێشینەو بەسیاسەتێکی جەکەر شەواز سیاسەتیان کردوە. ..

سیاسەتجەکەری وەک پیشەسازیەک بووە کە سەدان سیاسەتکارجەکەر، پەرلەمانتارجەکەر، وەزیرجەکەر و ئەکادیمجەکەرو بازرگانجەکەرو ناوبانگجەکەری تری بەرهەمهێنان تا لە ئەنجامدا گەورەترین زەبری نەتەوەیی و سیاسیان لە هەرێمی کوردستان دا ..

ئەو کوردقەڵانەی ئیستا دەبینین دەرەئەنجامی ئەو عەرەبسەروەریە دەت کە دەسەڵاتدارانی کورد بەدرێژایی میژووی شۆرشگێری وحوکمداریان

بانگەشەی بە دەکەن بەناوی (برایەتی کوردو عەرەب) کە لەڕاستیدا برایەتیەکی ساختەیە و لە مینتالیەتی عەرەبدا شتەک نیە بەناوی برایەتی لەگەڵ کورد ، تەنها کورد ساویلکانە ئەو خەیاڵپڵاوە سیاسیە لەرزۆکەی هەبووە، گەواهیش بە ئەوە کورد لە ئەزموونی چەندین ساڵەی حکوومەتی هەرێمدا کە ئەزموونێکی تەواو نیمچە سەربەخۆیی بوو نەیتوانیوە سیاسەتێک دابڕێژێت بە کۆتایی هێنان بە کوولتوری عەرەبسەروەری ..

ئەو دەسەڵاتە بەعباکانە ئەو زمانەی بەگەلێک شێواز لەفەرهەنگی خۆیدا هەشتەوە! بەنموونە تا ئیستاش تاکی کورد شانازی بە وەدەستهێنانی بڕوانامەیەک دەکا کە لە زانکۆیەکی عەرەبی پێبەخشراوە ،ئەو زمانە لە تابلۆی شارەکاندا پرشنگ دەداتەوە، لەوەش کارەساتتر دەبینین ئێستا لە کاتی ئەو کوردقڕانەدا زۆربەی سیاسەتبازە هەڵبازەکان بەناوی دژەدەسەڵات و تۆڵەکەی ترەوە ڕێژانە سازش بە عەرەبەکان دەکەن، لەکەناڵە شۆڤینیەشینە عەرەبیەکان چاوپێکەوتن دەکەن و تەمەنایی خۆیان پێشاندەدەن کە بە سواڵکردن بە بەغدا پرسی کورد چارەسەردەکەن..

ئەو جەنگەی کورد لە سەردەمی ئەو هەڵکشانە ترسناکەی تەکنەلۆژیادا ڕویداوە لە بەرئەوە وەک ڤێرژنێکی ترسناکی لەجەنگی سایکۆلۆژی لەڕێگەی سۆشیال میدیاوە تۆوی خۆی دەچێنێت، هەروەها توندوتیژیەکی دەروونی ترسناک و لە بەدیجیتاڵبونی دووبەرەکی و جوێنفرۆشی بەدئاکاری زێدەتر و قوڵتر لەوکۆمەڵگەیەدا بڵاودەکاتەوە ، بەتایبەت کۆمەڵگەی سیاسی کە دەبینین لە پێناو دەسەڵاتسەروەری و دەسەڵاتپەروەریدا تۆوی چ کینەسازیەکی کۆمەڵایەتی دەچێنن ، تائیستا هیچ دوژمنێک ئەوەندە سوکایەتی بەکورد نەکردوە کە کورد لەوجەنگەدا بەناوبانگی یەکتریان کردوەو شکۆی یەکتریان تەدازەاند..
هەموو دەبێ بزانین ئەو جەنگە تەنها جەنگی قسەنوسەکانی فەیسبووک نیە ئەو جەنگە جەنگی بەرگری لە دەسەڵاتێکی شاستایل نیە کە هاوڵاتیەکانی برسین و قەیرانەکان دایانهەزاندوون ، ئەو جەنگە جەنگی پشتڕاستکردنەوەی هۆزیک و بنەماڵەیەک نیە ،ئەو جەنگە جەنگی پەرلەمان و کورسی ئەو ئەو نیە، ئەو جەنگە جەنگی پڕکینەپەروەی کوردان نیە، بەڵکو ئەو جەنگە جەنگی مان و نەمانی نەخشەی هەرێمی کوردستانە ، ئەو جەنگە جەنگی پاراستنی خاک و شکۆی کوردە ، ئەگەر هەمووان وەک یەک بەشدارنەبن تێیدا، ئەوا باهۆزێکی فاشیانە بەڕێوەیەو هەموومان پێکەوە لولدەدا..

ئەمەریکا کە سەروەری قازانجپەرستانە لە جیهاندا ، سەلماندی چۆن قازانجگۆڕکێ لەژیر ناوی سیاسەت دا گەمە پێدەکا و بەرژەوەندیەکانی بە شێوەیەکی تر درێژە پێدەدا، بەڵام لەئیستادا هەرێم بەبەردەوامیدان بە سیاسەتجۆکەری سیاسەتێکی لێکھەڵوەشاوەوە سەختە بەرگری لەشکۆی خۆی بکاتەوە و کارگێریەکی پتەوە بینابکاتەوە، ئۆپۆزسێۆن کە لەسەرەتاوە سیاسەتێکی تەمومژاویان هەیە ناراستەوخۆ سەرقاڵی (کۆپیپێستی) ئەزموونی دیمۆکراسی وسیاسەتی ووڵاتانی رۆژئاوان تا لەهەرێم پیادەی بکەن، تائێستاش پرۆژەیەکی تۆکمەی یەکگرتنی ئیرادەی نەتەو□یان نەخستۆتە ڕوو، بەسازشکاریەوە لەنێوان هاوکێشە سیاسەکانی ناوخۆ و دەرەوە بێنەوبەرەدەکا، لەبەر ئەوە ئەستەمە چاوەڕوانی گۆرانکاری و بەرگریەکی خۆکردی نەتەوەیی لێ بەدیبکرێ..

هێرشێکی شوق□نی بەرەو هەرێم جمەی دێت هیرشێک کە پێکهاتوە لە دەجۆر میلیشیاو تون□د□□وی ئێرانی ساخت بەئاڵای هەمەجۆرەوە بەبەرچاوی جیهانەوە ، خوێنی پێشمەرگە دەڕێژن، جۆرەها توندوتیژی دەرونی و فیزیکی ئەنجامدەدەن، بەڵام ئەوەی دوژمن هاندەرە لە کۆی ئەو هەموو ئەندام پەرلەمانانە کە هەندێکیان پاش ئەو شکەستە دەبێت ناوزەد بکرێن بە پەرلەمانتارجۆکەر، هەروەها زۆریتر لە خاوەن پێگەو پلەی بەغدانشینەکان ،کە چەندین ساڵە دەسەڵات دایبەستوون بەناوی جیاوازو پۆستی جیاواز هەتا بەرگری لەکورد بکەن ! هەڵوێستێکی مەردانە نەبیسترا، تاکە کەسێک دەستلەکارکێشانەوەی ڕانەگەیاند؟! بەبیانووی ئەوەی ئەوان دەکارن دووبارە دەستکەوت لە عێراق بۆ کوردستان پەیدا بکەن!

خاکێکی زۆری کوردستان هەڵبڕدراوەتەوە سەر عێراق ، بەهەزارن کەس ئاوارەو لێقەوماوبوون،خۆ دەبێت دژەدەسەڵاتداران کە ل□ بەرگی ئۆپۆزسێۆن وتایتڵی تردا سەرەتاک□دەکەن پرۆژەی نیشتیمانیان ڕابگەیاندبا؟! کە بریتی با لە گەڕاندنەوەی شکۆی کوردو شکۆی دانوساندنی کورد لەگەڵ بەغدا، هەروەهاتروسکایی چارەسەری قەیرانەکانی شکۆمەندانەترو زیرەکانەتر لەپرۆژەی حکوومەتی هەرێم تێدابا؟!

بەخەسار مامەڵە پێوەکردن و نەزانی و ساویلکەیی لەسیاسەتەکانی نەوت فرۆشتنی هەرێمدا تا سەرئێسقان ئازاردەرن ، نموونەش لۆگۆیەکەی (کەی ئار جی) یە بە ئینگلیزی کە لەشکرێک سیاسەتبازی تاراوگەنشین و وەزیرجۆکەر تا دوێنێ بازرگانیان پێوەدەکرد ئەوڕۆ خۆیان بنسەنگەر کردوە و پاشەکشەی تا بزانن چ بەسەر حکوومەتەکەی

کوردستاندادەت ! ئەوەش گەواهیدەرە بە ئەوەی ئەو سیستەمە چ جۆرە سیاسیەکی جەکەری بەرهەمهێناون بەتایبەت لە کەرتی نەوت دا.

ئەگەر لە دووڕا لە هەرێمی کوردستان دەڕوانی، دەبینی دروست هاوشێوەی زەنگاوەکی داوەستاوی سیاسەتە کە ئەوجەنگە تەکی شەقاندوە ،ئەوجوگرافیایە لەناوەڕاستەا بەسەردوو بەشدا دابەشکراوە ،بەسەر دوهێزی جیاوازو دوو کوولتوری جیاواز بەسەر دەسەڵاتپەروەران و دەسەڵاتتێکدەران دا ، بەسەر چینێک هەرزە بەرژوای نەوت و بەسەر هاوڵاتیانی برسی و کەمدەرامەتدا ، بەسەر هێزی بەهێز بەرامبەر دەوڵەتانی ناوچەکەو جیهاندا، بەسەرهێزی دژبەیەکی کورد لەناوخۆدا ،بەسەر دووبازاڕی جیاوازی ئابووری و سیاسی دا ، بەسەر ملیۆنان تاکی بێزارو بە دەبەستەیی و بە خۆشەویستی بە نیشتیماندا ، کە کەی ئەو دابەشبوون و کینەپەروەرییەش مەترسیەکی گەورەن و بنەمان بۆ لێکهەڵوەشاندنەوەو شکاندنی کەدەکانی ئاسایشی نەتەوەیین لە هەرێمدا و هۆکارن بۆ چاندنی خواستی دوژمنان..

ترۆپکی مەترسی لەئیستادائەو دەسەڵاتپەروەریە تژی لە دووبەرەکییە کە هۆکارە بۆ دووبارە داسەپاندنی عەرەبسەروەری لە هەرێمدا ،ئەگەر پاش ئەو شکەستە هەموو ئەو ئاماژەو دیاردانە زۆر زانایانە بەخۆرایی چارەسەرنەکرێن و یەکگرتوویەک و هاوبەرگریەکی سیاسی و کۆمەڵایەتی دروست نەکرێت، ئەگەر ژیرانە سەرکردەیەکی شارەزا ئەو بەشایانەی ناو ژیانی کۆمەڵایەتی و سیاسی پێکەوەگرێنەداتەوە دەرئەنجام ئەو دەسەڵاتپەروەی و سیاسەتجەکەریە بەشێوازی جیاواز و لەئایندەدا ئەگەری شکەستی گەورەتریشی لێدەکرێت ، ئەگەر هاتوو هاوباڵانسی هێزی زلهێزەکانیش بگۆردرێ لەوناوچەدا ئەوا کورد بەو سیاسەتجەکەریە ناتوانێ پێداگریی لەسەر دروستکردنی دەوڵەتی سەربەخۆیی خۆی بکات ..

---

*سیاسەتجەکەری| فرزەکی نوێیە کە تایبەت بەو قۆناغەی کورد و بە ئەو نوسینە دروستمکردوە ،مەبەستیش لەسیاسەجەکەری ئەوەیە کە تائەستا کورد نەیتوانیوە سیاسەتێکی خۆسازی کوردانەی تایبەت بە بەرژەوەندی خۆی هەبێت کە لەسەربنەمای ئیرادەیەکی بەهێز و یەکگرتووی نەتەوەییەوە سەرچاوەی گرتبێت تا ئاسایشی نەتەوەیی خۆی پێ بپارێزێت ،بەشێوەی جەکەر ئاسان کاریکردوەو بەکارهێنراوە بۆ کردنەوە و چارەسەری بەرژەوەندی هاوکیشەسیاسیەکانی دەسەلاتدارانی جیهان و دەوروبەرمان ..

*هەموو ئەو وشانەی تر کە لێکدراون وەکو فریزیکی نوێ بەمەستی قوڵتر رۆچوونە بۆ ناو ئەو پرسە هەستیاریە لەو قۆناغە سەختەی کوردستاندا .. .
*جۆکەر/ سیمبۆلێکە بۆ ئەو کارتەی دەچێتە ناو هەموو یاریەکەوە بەبێ ئەوەی تایبەتمەندی بەخۆی پاراستبێت .

چەند پەیامێکی مەزن بە دوولێوی بچووک ... نیگار نادر

ڕەوان ژیکەلەترین و شیرینترین هاوڕێ و هاوزمان و هاوڕووحی لەندەنمە ، ئەو ڕەوان پاکە لە تەمەنی سێ مانگیەوە هەتا سێ ساڵی لەکوردستان زمانی فراژاوە بەو مانای□ی خۆڕسکانە کوردە و هێشتا کە تەمەنی چوارساڵە و گەڕوەتەوە لەندەن تائێستاش بە لەندەن نامۆیە و لەزمانی ئینگلیزی دەترسێ و هەرگیز نایەوێ تێیبگا و قسەی پێبکا ، ئەو پێیوایە تەنها دەبێت بەکوردی قسە بکا لەوجیهانەدا هەموو کەسیش لە لەندەن لێی تێبگا ،هەروەها تاسەیەکی شیرین و گەرمی بۆ نیشتیمان هەیەو هەمیشە بۆنی کوردستان لەمن دەکا ، ئەو سەربزێوترین و ڕووحبزێورترین منداڵە لە ژیاندا بینیبێتم کە جۆرەها پرسیارو پەیامی بۆ خودا هەیە ،هەروەها جوانترین و پاکترین جیهانبینی هەیە، هیچ بەربەستێکی مەودا و سنوورو زمان و جوگرافی و ڕێزمان ڕەچاوناکات، ئەو بە ڕەوانی دەدوێ و داوای فەلسەفیانە لە ژیان دەکا ، بەڵام چونکە پێیوایە ئەو زۆر بچوکە و زمانی تەواو نیە حەزدەکا زۆربەی پەیامەکانی خۆی لەڕێگای منەوە بنێرێ ، ئەوە یەکە لە پەیامە هەرە پاک و شیرین و جوانەکانیەتی:
ئیگەسۆر ؟ ها گیان..
ئێرە کوێیە ؟ ئێرە لەندەنە.. لەندەن کوێیە؟ لەندەن بەریتانیایە بەریتانیا چیە ؟ بەشێکە لە زەوی و دونیا
ئەویش هی خودایە ؟ بەڵی
ئەی ئێرەش خودا دەیخوڕێنێ؟ بەڵی
ئەی بەخودا بڵی بۆ کوردوستان دوور دوورە؟
دەی پێی بڵی؟ بۆ کوردستان لەجێگای ئەو ماڵە درواسێیەمان نیە؟
ئاخر من حەزدەکەم هەموو شتەخۆشەکان لەتەنیشت یەک بن..

دە دیسان پێی بڵی؟
چی چ بڵێم؟ بڵی با هەموو ئەوانەی خۆشمدەوێن بیانکاتە داروسێمان…
ئاخر من بە پێیە بچوکانەم ناتوانم بگەمە هەموو شوێنێک هەموو رۆژێ
و دەترسم وون ببم ..

(نیگە سور) نازناوی منە *
*(دەیخوڕێنی) ڕیزمانی تایبەتی خۆیەتی / م□ بەستی لێخوڕینە
*دواتر پەیامەکانی تری دادەنێم

نیگار نادر / لەندەن

ساڵ چۆن وەکو چەقۆ دەتسمێ …. نیگار نادر

کۆی ئاڵوگۆڕی ئەو ژمارەو ئەو رۆژو مانگانەی لەوەر چەرخانی زەمین دا ڕوودەدەن ناوزەدکراون بە نوێبوونەوەی ساڵ ، بەرزبوونەوەی ئەو ژمارانە بەڕوێکدا لەتەمەنی نیوەمان کەم دەکاتەوەو لەتەمەنی نیوەی ترمان زیاد دەکا ، پێموایە هەر حەوت ملیارد مرۆڤی ئەو جیهانە هەریەکێکیان ساڵێکی جیاواز بە خۆیان هەیە و ساڵی هیچ یەکێکشمان ل□ ئەویترمان ناچێت ، هەر ساڵێکش سیحرێکی خۆی هەیە بەجۆرێک مرۆڤ دەبڕێێتەوە ، بۆ نموونە ساڵ هەن وەک مشار دەتبڕنەوە ، ساڵ هەن وەک تێزاب دەتتوێنەوە ، ساڵ هەن وەک شەکر شیرینت دەکەن ، ساڵ هەن وەکو پەیژە دەتبەنە سەرەوە ساڵ هەن وەکو چاڵ بزرت دەکەن ، ساڵ هەن مرۆڤی گەورەیان تێدا دەبینیەوە ، ساڵ هەن وەکو موس بە زامداری بەجێتدەهێڵن ، ساڵ هەن وەکو درەخت وشکت دەکەن ، ساڵ هەن دەبن بە پرد ، ساڵ هەن بەچۆکدا دەخەن، ساڵ هەن وەکو پوش بەباتدا دەدەن ، ساڵیش هەن لە خودا نزیکترت دەکەن ، ساڵ هەن کەنەفت و دەردارت دەکەن ، ساڵ هەن پرشنگدارت دەکەن ، سالیش هەن وەکو چەقۆ ئەگەر نەشتکوژن دەتسمن و زامدارت دەکەن.
من ساڵ وەک داشی دامە بە هەستیاری دەبزێوم چونکە ساڵ پڕە لەو سیحرانەی لەسەرەو ئاماژەم پێداون ئەگەر زۆر زیت نەبی ئەوا لەناو گێژەنی ئەو سیحرانەدا لە چاوەڕوانی بەرزبوونەوە و دابەزینی ئەو

گۆڕانکاری و ژمارانەدا دەبی بە مرۆڤێکی گشتی و ژیانێکی ڕواڵەتی و
ڕۆبۆتی دەژی .
وەرسوڕانی ساڵ لەو سەردەمەدا کە ناوزەدکراوە بە سەردەمی خێرایی
پڕە لە تەڵە ،تەڵەی هەمە جۆرو تەڵەی هەمەڕەنگ، مرۆڤ هەرچی هێزی
هەیەتی بەکاریدەهێنێ تا خێرا باژوێ ، لە زانست دا ، لە سیاسەت دا
، لەکار دا ، لە ئابووری دا ، لە جوانی دا ، لە بەناوبانگ بوون
دا ، لە دەوڵەمەند بوون دا بەبێ ئەوەی هەست بکا کە لەو
ڕاکەڕاکەدا خۆشبەختی و سادەیی و بەهای ژیان لە بنڕا لەدەست دەدات
و قوماری تەمەن دەکات ساڵەکەی با دەیبات .
ساڵی ٢٠١٦ وەکو بڕمەند بریندارکەربوو ساڵێک کە بۆ برینی کوردبوون
زۆر بەسوێ و پڕژان ، ساڵێک پڕ لە ڕژانی خوێنی کوردان و
بەهەدەردانی ئامانجی نیشتیمانی بوو ، پڕ لە ساویلکەیی و
خۆبەدەستەوەدان و پڕ لە سازش و دەستەبەسەری و دانەوان ، پڕ لە
مرداربوون لە نەوتدا و دەستخەڕۆ بوون لە فەریکە سیاسەتدا ،ساڵیک
تژی لە چەقبوستوویی گەندەڵی و بەستەڵەکی چاکسازی، ساڵێک ئەو
هەرێمە تێیدا گەیشتە ترۆپکی دووڕوویی و فیشاڵی سیاسی ،هەرزانتین
سینارێۆیی سازان و یەکخستنی لایەنەکان،سالێک پڕلە دووڕوویی پوچی
ئەدەبی و هونەری ، دووڕوویی و داڕوخانی کومەڵایەتی ، لەو ساڵەدا
بەشە نا□□ازی و قوتزەوتکراوەکەی کۆمەڵگە بە دووڕوویی سەرقاڵی
مارو□□□ژ□ی خۆوەشاندان و بە خۆپێشاندانی دروستکراو خەریک بوون ،
بەشە ڕازی و نەوتقۆرخکر□کەی هەر خەریکی بەدەستهینانی بەرژەوەندی
کەسی وحیزبی بوون .
٢٠١٦ساڵێک بوو وەک مووس ڕوشاندمی و جۆرەها برینی دروست کردن و
ڕۆژەکانی پڕ لە خوێ بوون و زامەکانی ئەودیوئەودیو کردن ، ساڵێک
نیوەی تیژ لەلەندەن تێپەڕی و شوختی بەزەبری بە تەندروستیدا هێنا
، ساڵێک دووبارە پڕ لە گێژەنی دەستهوڵگرتن و سەرهوڵگرتن لە
کوردستان ، ساڵێک وەک دەستاڕ متمانەی هاڕی ، ساڵیکی وەک چەقۆ لە
پشتەوڕا بریندارکەر .

لەسەردەمی خێرایی دا سیاسەت ساڵی بۆخۆی قورخکردوە ، پتر لەهەر
شتێک ئەوەی ئەو حەوت ملیارد مرۆڤەی سەر ئەو ئەستێرەیەی گێژ کردوە
هێرشی تیرۆریستی، هەڵبژاردن ، داهێنانی تەکنەلۆژیا ، بازرگانی
نەوت . سیاسەت لەڕێگەی مێدیایەوە بەهۆی بازرگانەکانی هەواڵ و لە
شاشەکانیانەوە موگناتیسانە زەینی لەسەدا نەوەدی مرۆڤەکانیان
ڕاکێشاوەو قوڵاپتێکردوەو بەدوای خۆیاندا ڕایانەکێشاوە، لەکۆی ئەو
٣٦٦ ڕۆژەی سا□□دا م□شکی مر□ق ک□م رۆژی تیدایە سیاسەت بۆخۆی
نەیکێڵی .

لەو سەردەمەدا ئەگەر سەرنج لە تێپەڕینی ساڵ بدەین دەبینین ساڵ چۆن مرۆڤی کردوە بە سەنتەرێکی کاڵا ئایکۆنێکی بازرگانی ، مرۆڤ ب□ بەردەوامی سەرقاڵە بە کۆکردنەوەی کاڵا بەجۆری جیاواز ، ئەوڕۆ لەپاش قوڵاپەکانی سیاسەت چەقۆیەکانی جوانکاری و شاشەی سمارتفۆنەکان ئەو جیهانە بەڕێوەد□ بەن و فیکر و جوانی و هونەر لە قولینچێکێکی گچکە سەر□ تاتکێ لەگەڵ ژیان دەکەن .

ساڵ وەکو پەرجوو هەم لێت زیاد دەکا و هەم لێتک□م□د□کا ، ماتماتیکیانە ژمارەیەکت پێوە دەنوسێنێ و ژمارەیەکت لێک□م□د□کا ، وەکو تیر ئەگەر بەوریایی نەیهاوێژی ئەوا ئەو دەتهاوێژێ ، بەو مانای□ی لەهەر ساڵێکدا ئەگەر ئامانجێک دەستنیشان نەکەی تا بیپێکێ ئەوا ساڵ دەتپێکێ و پلەیەک لەتەمەنت دێنێتەخوار مرۆڤ هەمیشە ترس ودڵەڕاوکێی هەیە لەو کەموزیاد□ی□ی لە ڕێگایەتی . ساڵی نوێ کە دێت وەکو شەمەندەفەر وایە ئەگەر دروست لەکاتی خۆیدا ئامادەنەبی ئەوا تیژ بەجێتدەهێڵێ ، وەکو فڕۆکەش ئەگەر سەردەکەوی دڵنیا نیت دەتگەیەنێتە شوێنی مەبەست یا نا! وەک کەشتی هەرگیز بە پیچەوانەی ئاراستەوە ناتوانین بجوڵێین .

نیگار نادر /۱/۱/۲۰۱۷

جیهان لەچەرخی قومارسالارێک دا … نیگار نادر

ئەو ئەستێرەیی ناوزەدکراوە بە زەمین سێهەمین گ□□ستێرەی نزیک لە خۆرە ،ئەتڵەسی جیهانی سەر ئەو ئەستێرەیەی لەسەربنەما و بەدەستی سەردارانی براوەی جەنگ ، خودان هێزی بۆمبی ناوەکی نەخشەکێشراوە و هەڵبردراوە ، ب□ بەردەوامی سیاسەتمەداران بۆ ئاڵوگۆڕو بەدەستهه□نانی دەسەڵاتی سەروەری ئەو جیهانە، باجی کوشندە دەدەن و جۆرەها سیاسەتبازی رێکدەخەن جۆرەها سیستەم دادەتاشن ، بەڵام دوا ئاڵوگۆڕی سەرۆکایەتی ئەمەریکا هێدمەئامێزانە جێگای بەسیاسەتسالاری چۆڵکردو قومارسالاری کردە ئایدیال و براوەی ئەو چەرخە .

بەدرێژایی میژووی مرۆڤایەتی، سیاسیەکان هەمیشە گومان و ترسیان و

هەبووە لەوەی نەوەک رۆژێک وسەردەمێک دا بێت جڵەوی سیاسەت لەدەستیان دەربچێ و سیاسەت بکەوێتە دەست شاعیرونوسەرێک و نەخشەی ئەو جیهانە لەسەر لێبوردەی و خۆشەویستی رێکبخاتە ، یان جڵەوی ئەو جیهانە بکەوێتە دەست هونەرمەند یان ڕابەرێکی ڕووحی و نەخشەی ئەو جیهانە لەسەربنەمای دژە بەرژەوەندی و دژە جەنگ داڕێژیتەوە ، بەڵام نەخافڵبوون لەوەی لەپڕ جڵەوی سیاسەت دەکەوێتە دەست کۆنە دەڵاڵی خانووبەر و سەرمایەدارێک و ئەوان و پاڕاد□یمە زانستیەکان مایەپووچ د□ه□□ت□وە .

جێگای داخە مرۆڤایەتی کەوتە سەردەمێک کە دراو دەبێتە جێگرەوەی مۆڕاڵ و ئابووری دەبێتە جێگاچ□ک□ربە هەموو بەهاو پێوەرەکان ، ئێستا کاتی ئەوەیە هەموو قوتابخانەکانی فیکری سیاسی ، فەیلەسوفەسیاسیەکان ، پرۆفیسۆرەکانی زانستی سیاسەت ،سیاسەتمەدارە بەئەزموونەکان ، سیاسەتدارێژەر کارامەکان ، شکستی خۆیان ددانپیدابنێنن و بارگەو تیراژی فیکرو تێورو کتێبە ئەکادیمیەکان کۆبکەنەوە و دەستبکێشنەوە لە پێنووسەکانیان .
هەڵبژاردنی تڕامپ نیشانەیە بۆ گۆڕێنی سیستەمەکانی جیهان بە یاریگەلێکی وەک قوماری دیجیتاڵی و بلیاردێک کە گۆی زەوی تۆپەکەیەتی ، سیگناڵێکە بۆ کڕێنی ویژدان و هەڵبژاردن و سیستەمەکان، ئاماژەیە بۆ پوچەڵکردنەوەی مۆڕاڵ و ئیتیک و ڕاستبێژی ، ستراتیژێکە ب□ ب□ر□ودان بە شمەکخۆری و تایکۆنەکانی بزنس ،زەنگێکە بۆ سەرکەوتنی ڕاستڕەوەکان .

سەرداری سیاسەتی جیهان لەنمایشێکی هۆڵیۆدستایل دا بەخۆی و بە هاوسەرە مۆدێل ستارەکەی ئەوەی پشتڕاستکردەوە کە گرنگ نیە چەندو چۆن پینەکراوی گرنگ ئەوەیە پینەی جوانکاری و پینەی پارە توێژێکی جەستەو مێشکی داپۆشیبی ، گرنگ نیە چەند خاڵی بیت لە بەها بەڵکو گرنگە چەند سەرڕێژ بیت لە ژمارە ، چیتر جێی بایەخ نیە کەسایەتیت لەکامە ژمارەبەندی فیکر و مەعریفەدابیت بەڵکو ئەوەی جێی بایەخە کەسایەتیت لە کوێی ژمارەبەندی تاوەرو بۆرسەکان دابیت! .
لەداهاتوودا ترسی گەورە ئەوەیە وەختێک قومار□دارێک دەبێتە جێنشینی سیاسەتمەدارێک ،مەترسیدارتریش ئەوەیە سەرێک دەبێتە سەروەری ئەو جیهانە کە لەناویدا هزر نا بەڵکو ماشێنەکانی قومار کاردەکەن ، ترس ئەوەیە جڵەوی دونیا دەکەوێتەدەست تاوەر بونیادنەرو تاوەر نشینەکان و سیستەمە دادپەروەریەکان دەبنە سیستمی دراوپەروەری .

ئەی چ کارەساتە ئێمە پێدەخەینە سەردەمێک کە پارە مەحاڵەکان

د□س□ت□وە و پێنووسەکان دەنوشتێنێتەوە، سیستەمی سەرمایەداری وەکو فیلمێکی هوڵیود بەرهەمهێنراو لەچەقی کوشکی سپی ڕا ، چارەی ڕەش بەهەموو سیستەمەکانی ئەو جیهانە پیشان دەدات ، دروشمی(یان لەگەڵ ئێمەی هاوڕای یان تیرۆریستی) هەڵدەگەڕینێتەوە بۆ(یان سپی پێست و سەرمایەداری یان بێڕەچەڵەک و تیرۆریستی) .

چ خەمهێنەو□ پ□اشەکشەکردنی عەقڵ و کورته□ن□انی مۆڕاڵ ، کورتکردنەوەی مرۆڤ لە بەرخۆرێکی بچوک و ڕۆبۆتێکی تەرخانکراو قازانجکردن و بەپارەكۆکردنەوەدا ، دەبێ لێر□ بەدوا چاوەڕوانکراو بێ لە ئەمەریکایەکی بەنگەشەکەری ئازادی دا، پەیکەرەکانی ئازادی و سەربەخۆیی دابگیرێن و ئایکۆنەکانی بازرگانی و فاشیۆن و پۆرن□ ل□ جێگایان بچەسپینرێن، .

ئەی لەو ئایندە تەمومژاوییەی(ئەپڵ و ترامپ و ئۆتۆم) سێ دوگمەی سەرەکی نائاسایشی جیهان بن ،سەروەری سودخۆرەکان بکارێ جۆرەها دیوار هەڵچنێت چ دیواری ڕەگەزی ، فیکری ، فەرهەنگی جۆگرافی ،ئەوەی لە سیاسەتە کۆنکرێتکراوەکانی هەڵبژاردنی سەرۆکی گەورەترین سۆپەر پاوەری جیهاندا چاوەڕوان□کراو بوو سەرکەوتنی فیگەرێکی پرۆفاشیستی کۆمێدی ڕەوتارو گوتار بوو بەسەر فیگەرێکی هەڵکەوتووی ئاسایشی نیشتیمانی یان مەشقپێکراو بە سیاسەتی ئەمەریکانیزم دا. .

تڕامپی مەشقدراوی ناو گازێنو و باڕە تاریکەکان هات تا بەجیهان بڵی ، ئەمەریکا هیچیتر پێویستی بە پۆشینی ماسک نیە ، ماسکەکانتان ف□□بدەن ، ماسکی دژە تیرۆر ،ماسکی دژە نەژادپەرستی ، ماسکی نەوت بەتاڵانبردن ، ماسکی دیمۆکراسی چونکە ئێمەی ئەمەریکایی چمان گەرەک بێت بەدەستی دەهێنین بەقازانجەوە ئێوەش ئەگەر سەلامەتیتان گەرەکە بەدوامانبکەون و ئیتر تۆپی زەوی دەخەینە ژێر پێیەکانی خۆمانەوە .

زۆر بە ئاشکرا دوا ستایلی ئەمەریکانیزم نیشانی دا کە سێکسمەدارێک بەشانازیەکی نێرسالارانەوە دێت و گوزارشت لە شکاندنی شکۆی چەندین خانم دەکاتەوە وبەهەمان پێوەری قومارسازی، قوماربازی بە کەسایەتی و سۆزو شکۆی خانمانی دەوروبەرو هاوسۆزی دەکاو لەگەڵ گەنجترین ژنی خۆیدا نمایشی خێزانێکی سەرکەوتوو دەکات و جیهانیش بە چەپڵەرێزانێکی شۆکئامێزەوە پەسەندی دەکا .

جێی گومان نیە سەرەرایی سیاسەتی چەسپاوی ئەمەریکا بەڵام ئەجەندای ترامپ بۆ رۆژهەڵاتی ناوەڕاست و جەنگی تیرۆر و پۆست داعش جیاوازی تێدادەبێ ، جێی خۆیەتی کوردیش بە ئەزموون وبەنەخشەی پەلهاویشتوی خۆیدا بچێتەوەو لەناوچەکە بەتایبەت لەباشورو رۆژئاڤا و چاوەڕێی

گۆڕانکاری و نەخشەداڕشتن و ستراتیژە تەمومژاویی□کەی تڕامپ بکات ، یان بە واتایەکی تر هەموو ئەو نەخشە نوێ و پۆچڵکراوانەی لەسوڕی بۆش و ئۆبامادا بەهەویایان بوو دەبێت لەسوڕی تڕامپدا چییان لێبەسەر بێت؟!.

دەبێت چاوەکانمان ڕابهێنین ئەوەی دەبینین فیلمێکی سینەمایی یان دۆکیو□م□نتاری نیە، ئەوە تڕامپە بەڕێکەوتوەو دێت بەخۆیی و بە قافڵەیەک ژنی هاوشێوەی هوڵیود سەروسیماوە بە هەلیکۆپتەرێک لەمافیاتایپی پۆپۆلیستەوە ، بە کەشتیەک لە بزنس ستایلی شۆ تایپەوە تا ستراکچەری نوێی ئەو جیهانە بەعەقڵی نەژادپەرستانەی خۆی داڕێژیتەوە .

لە کۆتایی دا هەمووم□ان دەزانین دەشێ ترامپیزم گێژەڵوکەیەکی بازرگانی ، قومارسازی ، رەگەزپەرستی ، بانک بازی بێت کە ئەو جیهانە ترسناکانە بهەژێنێت و کاولکات ، بەڵام کەسمان توانی بەرگرتنی نیە چونکە هەر ڕووداێکی نامۆ و کەسێکی ناوازە کە ئەمەریکاسالاری پەسەندو پشتڕاستی بکا ئەوا ئەو دەبێتە سالاری ئەو جیهانە و ئەوچەرخە بەمەیلی خۆی دەسوڕێنێتەوە.!

له شیعری هاوچەرخی کوردیەوە: بە 3 زمان ... دەق: نیگار نادر

1
مۆدێرنەی سەرمایەداری
نەوەک هەر کاڵاو خواردن لە قوتووان دەکا،
کەرەستەی پارێزگاریکار لە پاڵ دەکاو
مێژووی بەسەرچوونی لەسەر دەنووسێ،
بەڵکو کار لەسەر ئەوەش دەکا
مرۆڤیش لە قوتووان بکاو
مێژووی بەسەرچوونی لەسەر بنووسێ...
2
هەموو شتێك لە کارتۆن و لە قوتووان دەکرێ
تا پیس نەبێت

تەنها عەقڵ نەبێت
3
ئەوڕۆ هەموو کاڵایەك دەبێت
بە (كۆنترۆڵی جۆری) دا تێپەڕ بێت
لێ ژنەكان نا…
4
دیموكراسی
ئەو زیندانە گەورەیەی
تا ئێستا گەورەترین دروشمە
5
پرسی یەكسانی ئافرەت
وەكو یاری تۆپی پێ
پڕ گرێ و گۆڵ و پڕ جەماوەرە
6
ژنەكان
ئەگەر بە گوللەی رەشیش بپێكرین
خوێنی رەنگاورەنگیان لەبەر دەروا.
7
هەر مرۆڤێك بە رووناكی كتێب داگیرسێ
هەرگیز بە رەشەبای هیچ دوژمنێك ناكوژیتەوە

Modern Kurdish Poetry:
((My Copy Right is not reserved

By: Nigar Nadr
1
Modern Capitalism
Is not only Canning –
Goods and food،
with putting some preservatives
then printing the expiry date on it.
but trying to can human being as well
then writing the expiry date on it..
2
Every thing could be canned
to keep clean
apart from the mind

3
Today every thing has to pass
Qulaity Control checking
But not women!
4
Democracy
Is a big prison
Til now still a slogan and an emblem
5
Female rights complicated
such a football game
Full of tricks and audience
6
When assassinating a woman
even by a black bullet
She is bleeding with a colourful blood
7
Any mankind shined with a light of book
He would never be extinguished
with a wind of any enemy

الشعر الكردي المعاصر من
(حقوقي النشر ليست محفوظة)
بقلم: نيكار نادر
1
الرأسمالية الحديثة
ليست فقط تعلب
السلع والمواد الغذائية
و توضع معها بعض المواد الحافظة
ثم تطبع عليها تاريخ انتهاء الصلاحية
ولكن تحاول ان تعلب الانسان ايضا
ثم تكتب عليها تاريخ انتهاء صلاحيتها….
2
يمكن ان تعلب كل شيء
و يحتفظ بها نظيفة
الا العقل
3

اليوم
كل شيء تمر
بنقطة فحص النوعية
الا المرأة!
4
الديمقراطية
ليست الا سجن كبير
الى الآن و ما تزال فقط شعارا
5
حقوق الإناث معقدة.
كلعبة كرة القدم
مليئة بالحيل والجمهور
6
عندما يغتال امرأة
حتى ولو برصاصة أسود
فانها تنزف دما ملونة
7
اذا تألق أي انسان بضوء الكتاب
لا يمكن اخماده
برياح أي عدو

* * *

المصدر/ kurdipedia.org/?q=20160424092416131408&lng=8

(مافی چاپکردنەوەم نەپارێزراوە)

ئەو سەردەمەی سەرم دەمنا بە

تێیدا! … نیگار نادر

من چ بکەم کە سەری من دەمنا بێت لەچەرخێکدا کە هەمووان سەردەمیبوون بە مەکینەی پینەو درۆیەکانی سیاسەت و سەرڕێژبوون بە وێنەکانی تەکنۆلۆژیا و ڕیزبەندی نیشتیمانی، سەرقاڵ بوون بە ئەزبەرکردنی ناوی ترۆمبێل و ناوی براندەکان، زۆربەی زۆریان بوونەتە هاندەری پێی یاریکەرە ناسراوەکانی تۆپی پێی جیهانی، لەکاتێکدا تۆپی زەمین ل□ تەنگژەدایەو تۆپی سەری مر□ۋ□کانیش، لەمەیدانەکانی جەنگ و کۆچبەری و قەیرانگەلەکاندا تۆپ تۆپێنی پێدەکرێ.

چ سەرێک هەیە مایەی خۆی بپارێزێ، کاتێک هەمووان سەرگەردانی بازاڕی ئازاد کردوونیەتە تۆپەڵێک ئازار و تا سەر ئێسقان ئالوودەبوون بە ناوی بۆرسەو کۆمپانیاکان، رۆژانە هەر نرخی نەوت و برێنت و زێڕ بەرەو بەرزی هەڵدەکشێن نرخی مر□ۋیش کەمدەکا، تۆپی ئەو زەمینەش لە یاریگای ئەو سەرمایەداریەدا بەبەر شەقدەدرێ و بەناوو سیستەمی هەمەجۆرەو بەدەڵ دادەڕێژرێتەوە.

ئەی چەندە سەختە لە سەردەمێک دا بژی کە زۆرسەرسوڕهێنەربێ سەرفراز و سەربەخۆ بیت، ژنێک بی هەم هونەرپیشە هەم گیانباز، هەر لەیەک کاتدا بتەوێ ژنێکی چەلەنگ و پیاوێکی جەسوور بی، لەو ژیانەدا خواستت بێت ژنانە نەرمنەرم پێ لەسەر زەوی دابنێ و پیاوانە بێژی نا! ئەی خودایە چەند ئەستەمە ڕاستگۆ بیت و سەلامەت دەرچی! ئەی چ هونەرە لەو ژیانەدا هەم بتەوێ بەتەنیا ڕابمێنی و هەم لەنێوانی پۆلە هاوڕێیەکانیشتدا قاقا لێبدەی، هاوغروری چیایەکان بی و وەک خاک سادە بمێنیتەوە، پیاوانە کار بکەی بۆ نیشتیمان و ژنانە کتێب بنووسی بۆ ژیان، بیرمەندانە وشەکان بپارزنی و شاعیرانە لەگەڵ با سەرهەڵگری، منداڵانە یاری بە دونیا بکەی گەورانەش بڕیاری تێدا بدەی..

لاسەنگی من بە تۆش هاوسەنگ نابێت هاوڕێ، لەو جیهانەدا کە هەموو دەخوازن لە ژیاندا سەربکەون، من خواخوامە تەنها سەرگیر بم لە ژیان، سەر لەسەری خۆم دەرکەم چونکە سەری من نە عەوداڵی سەرمایەداریە نە بەسەرهەڵگەڕانە نە بەسەرکەوتن، نە سەرکورسی نە سەرۆک بوون نە سەروەزیران نە سەر مێزی سیاسی و نەسەرقەپاغ و نەسەرقافڵەیی دەخوازێ، بەڵکو تاکە سەودای سەر سینگی ئەو ئەستێرەیەیە کە منداڵانە دیتویەتەوەو ژنانە لە ئامێزی گرتووە.

تۆ سەیری چاوەکانم بکە، لەیەککاتدا چۆن بتوانن ژنانە گەرم بمێننەوە و پیاوانە سارد بڕوانن، ئەی چەندە دەستەوەستانم لەنیوان

سەری ڕاستم و دەی چەپمدا! نازانم چۆن لەنیوەی ڕێگادا پاشگەزببمەوە ؟ کە وەک رووبارێ ڕۆیشتووم چۆن دووبارە بە سەرچاوەکەم بگەڕێمەوە، چۆن بتوانم ژنانە سەربەرزبم و پیاوانە سەرباز، ژنانە ئاڵا هەڵدەم و پیاوانە دەستبکێشمەوە.
نازانم چۆن ژنایەتیم لە ٦٧ کیلۆ گۆشت کێش و نزیکەی ٢٠٠ بوتڵ خوێن و ١٨٠سم بەرزایی بەژندا دەحەجمە؟ ئەو سەرە بەهەزاران سەوداوەو ئەو دڵە بەسەدان درزەوە و ئەو زمانە زینکراوە بە شیعرو ئەو سەدان چیایە لە نەسرەوتنە چۆن لە جێگایان تەمدابەتەوە، ئەی چ تەکەڵێیەکی دژ بەیەکم و لە مەشقی فەیندا چەندین جار سەربەرەوخوار خلۆر بومەتەوە، ئەی لەو ژیانەدا چەند هەدمەئامێزێ ژنانە لەتاو دەردەسەری سەربپەچی و پیاوانەش لەسەرپەچی نەسەڵمیتەوە، ژنانە چەک دانەدەی و پیاوانەش چەک ڕادەست کەیتەوە، ئەی چ هونەرە لەیەککاتدا ژنانە سەرت ژان بکاو پیاوانەش سەر بە نالەبارییەکانی ئەو ژیانە بلەقەنی، ژنانە قەرەبوو بکەی و پیاوانەش قوربانی بدەی.
هاوبیری من.. تۆ دەزانی کاسەی سەری من کاسەیەکی جێگیر نییە بەردەوام چەرخ دەدا و دەسووڕێتەوە، ئەو کاسە دەم هەیە پڕپڕە لەشەراب دەم هەیە پڕپڕە لە مەرەکەب، دەم هەیە نغرۆ دەبێ لە وشەدا، دەم هەیە سەدان ئاڵای تێدا دەشەکێتەوە، هەر ئەو سەرە دەمی واهەیە بەندەرەکی قەرەباڵغ، دەمی واش هەیە هیچ یەک لە کەشتییەکانی ناگەڕێنەوە، ئەو کاسەسەرە دەمی واهەیە هەندە پێ دەبێ لە ژیان تا لەسەرییەوە دەڕژێ، دەمی واش هەیە لە هەرچی ژیان و مرۆڤە خاڵی دەبێ و بەتاڵ دەمێنێتەوە..
تۆ دڵنیابە ئەو کاسەسەرە هیچ جۆرە سەودایەکی لەسەر نییە، چونکە ڕێچکەی هیچ ئایدۆلۆژیایەک چەپڕەپی هیچ ئاین و ئاینزایەک، ڕێگی هیچ نەژادپەرستییەک لەناویدا پەلی نەهاویشتوەو ڕەنەچووە، ئەو سەرە ژنانە بەها دابەشدەکات و پیاوانەش نرخ مەزەندە دەکات، ئەو سەرە پڕە لە خەیاڵی خامخام، لە کیشوەری نوێ لە فڕۆکەی بەفڕۆکەوان لە ئەستێرەی نەدۆزراوە، لەمانگی دەستکرد، ئەو سەرە لەساحێبی خۆی بترازە هیچ جەستەیەکی تر بەخۆیەوە وەکو پایە ڕاگیری ناکا، نە بەهیچ نرخێک دەفرۆشرێ نەبەهیچ بەهایەک دەقرسێنرێ، ئەو کەلە هەندە سەربەستانە سەخت پەسەندە، پێی گرنگ نییە ئەگەر دە ئەوەندەی دی ئەو جیهانە بە دەستی پیاوانەوە ئابڵۆقە بدرێ..
ئەو کاسەسەرە چۆن لەجێ دەرناچێت کە ڕۆژێ ژنانە شەڕ لەگەڵ تەز دەکا و پیاوانە بەرد دەهاوێت بە ژیان، هەموو سپێدان زوو، ئەو کاسەسەرە ژنانە دەخوازە بە ئاوو کەف چ پیسی و دزێوی و خاشاکی ئەو جیهانە هەیە بیشواتەوە و هەموو ئاڵۆزییەکانی ڕێکبخاتەوە، پیاوانەش هۆشیاری لانەدان لەخەتەکانی ترافیک بێت و بەنداوانەش

بەهەدەردەدان گلداتەوە!
ئەی ئەگەر دەزانی چ لەو کەلەیەدا دەگوزەرێ؟! بڕوانە چۆن بێ پەروا و ژنانە دەست بە وشەکانەوە دەگرێ و مێرانەش پاشەکشێ ڕەتدەکاتەوە، ئەی چ سەختە ژنانە هەڵچنی و پیاوانە بیڕوخێنیتەوە، لەگەڵ ئاوێنەکان لە ململانێ دابی و هاوکات ب□ پێش پیاوان بدەیتەوە، ژنانە هاوار لە گەرووتدا قەتیس بکەی پیاوانەش دەنگ بەرزبکەیتەوە، وەک گێژەڵوکە پێچ بدەی تا ژنانە هەرچی درزەکانی ئەو ژیانە هەیە بە ئەسپایی پێکیانەوە بنوسێنتەوە، وەکو لقه درەختی بەرباران یش بەرامبەر عەشق هەڵلەرزی، هاوکات توند پێی لەکەوشەکانی خۆت دا بچەسپێنی و وەکو کێو هەرگیز سەر نەنوشتێنیتەوە هەتا ئەگەر هەموو ئەو گۆی ئەو زەمینەش دەرئەنجامی سەر لەسەری پیاوان بقاڵێتەوە.
سەرکێشی من بە تۆش کێش ناکرێ هاوڕێ، من لەو ژیانەدا ژنانە هەنگاو هەڵدەنێم و پیاوانەش دەپەڕمەوە، ژنانە پێ دەچەقێنم و پیاوانەش بازدەدەم، دارستانانە بەرگەی شەختە دەگرم و کڵۆشەکرانە لەتفتی دا دەتوێمەوە، ئەی چ ئاستەنگە لەیەک کاتدا ژنانە بەربەرەکانی لەگەڵ تەمەن بکەی و پێشبڕکێ لەگەڵ باڵندەکان، ژنانە بەبێ زیان لە کودەتایەکان قوتاربی و پیاوانەش بەبرینەکانتەوە دووبارە بچیتەوە دانوساندنەکان! ژنانە ڕاستی دەستنیشان بکەی و پیاوانە پاساو بۆ چەوتی بهێنیتەوە.
سەربەستی من بەهیچ شتێک و بە کەس سست ناکرێ هاوڕێ، دە تۆ بوێرە لێمڕامەمێنە بەڵکو باوەڕم پێبهێنە، باوەڕبهێنە کە سەری من دوورگەیەکە نغرۆ نا بێت و لووتکەیەکە بەدەستەوە نادرێت، باوەڕبهێنە کە دڵی من پورە هەنگێکە کەم کەس دەوێرن نزیکی ببنەوە و پارچە ئاوریشمێکە کرمەکان پاش چنینی دەمرن، باوەڕبهێنە کە ئەو ک□ل□سەرە ژنانە ڕەقەو پیاوانەش سەخت، دانی پێدابنێ کە ئەو سەرە ئاڵای خاکێکی بێ دەوڵەتە زۆر ئەستەمە بۆ تاکە جارێکیش داگیرێ.
ئەی چەند زەبربەخشە، ژنانە هێوربی و هاوکات بەناو هاوکێشەکانی ژیانیشدا ورد تەی بکەی، ژنانە هەمیشە لە پێوانی کەوچکی شەکرو کەوچکی خوێ وریابیت و بێ پێوانەش خۆشەویستی ببەخشی، بێ ڕاوەستان بەسەربکەوی و بەتەقیەوە ببزووی نەوەک بتکەن کەوی، ئەی چەند قورسە ژنانە ئازارەکان ڕەنگ بکەی و بێدەنگانە زامەکان داپۆشی، ژنانە سەرکزبی و پیاوانەش سەرەڕۆ، ژنانە هۆگربی و پیاوانەش هەڵپەرست.
دیدەی ڕەوان، ئەو کاسەسەرە، لەیەککاتدا ژنانە خەیاڵ وەکو پۆلە پەپوولە هاتوچۆی تێدا دەکا و پیاوانەش ڕەگ لە ژیاندا چەسپ دەکا، بەبێ ترس ژنانە بە تەقەتەقی قۆندەرەکانی ڕکا بەری ڕەقی زەوی دەکا و پیاوانەش ستوونی لەسەر قایم دەکا، ئەی چ ئەستەمە لەو ژیانەدا پاک دەرچی! چ دژوارە خاوەن سەرێک، دڵێک، پێنووسێکی بێخەوش و

نەبەز بی! گەواهی دەدەم بەو دڵە گەرمەی تۆو بە ساردی ئەو ژیانە، ئەگەر چۆن بە پێچەوانەی ڕێڕەوی ڕووباردا مەلەوانی دەکەی، ئەوها ژیان نەکەی ئەوا هەرگیز سەربەرزناکەیتەوە.
بڕوانە لەو جیهانگیریییە فریودەرەی هەر جیهانی بچووک نەکردۆتەوە بەڵکو م□ر□ق و بەها یەکانیشی گچکە کردۆتەوە، ژنەکان بەر□ بەرە قەبارەی ئەندامەکانی جەستەیان گەورە دەکەن و لەکاتێک دا قەبارەی مێشکیان بچووک دەبێتەوە، بە هەزاران پاڵەوان و ئەستێرەی ساختە نمایشی جوانی سەرکەوتن بەس□ر□ه□مووواندا دەکەن، چاوچنۆکی و شمەکخۆری ئاسایشی ئەو زەمینەی خستۆتە گەورەترین مەترسییەوە.
ئەی چ نەفەسبڕە ژنانە وەکو دەرخت لە ژیاندا بلاژێیتەوە و هاوشێوەی درەختیش پێشبینی بکەی کتوپڕ یا دەتبڕنەوە یا دەشکێی یا لەجێی خۆی وشک دەبێ و بەردەبێتەوە، هەمیشەش هەر بە پێوە سەوز بچیتەوە! چ ئاستەنگە گەر بتەوێ هەموو شتێک دروست لەسەر جێگای خۆی دابنێی، دەستهەڵگری بێ ئەوەی ڕەگ هەڵقەنی، ئەی چ قوڕسە لەیەککاتدا ژنانە سێبەری خۆت بپارێزی و پیاوانەش ببیتە سایە! ژنانە بەرپرسیار بی و پیاوانەش لێپرسراو، ژنانە سەرسامبی و پیاوانەش سامەرستۆ، ئەی چەند زەحمەتە هەموو بۆشاییەکان بەسەرڕاستی بە سەربەستی بە سامانی بێ خەوش پڕ بکەیتەوە. جا تۆ وەرە حاڵیم بکە بۆ هەتا سەرڕاستتر بیت ئەو ژیانە پتر لێت دەچێتە بەری چەپەوە!.
سەرسەختی من بەتۆش کەوی ناکرێ هاوڕێ، من تا ئێستاش نازانم نە ژنم نە ڕووبار؟ دەستم هەن یا باڵ! هەرگیز نا کەومە ژێر خشتەو هێڵکارییەکانی کات و شوێنی ئەو جیهانە، ئەو ک□ل□ل□م چۆنی مەبەست بێت وا جوگرافیا دەبەزێنێ و بەناودەکەوێ، بێ ڕەچاوکردنی تەمەن و ڕەگەز و کات و سات، کوێی مەبەست بێت سەری پێدا دەکا، جارجار جێگۆڕکێ دەکا لەگەڵ کەلەی قەندێک و جارجارەش وەک کەلە بەفرێک بەستەڵەک دەکا.
من چ بکەم کە ئەو کەلەسەرە هێندەی بە قاقای پێکەنینی خۆشەویستێک گەرم دەبێ هێندە بە هەموو سامان و دارایی ئەو جیهانە گەرم نابێ، هێندەی بە شیعرێکی جوان دێتە جۆش بەهەموو زانست و تەکنۆلۆژیای ئەو جیهانە نایەتە خرۆش، بێوچان لەبری ژمارەکان وشەکان کۆگا دەکا، ئەو سەرە هێندەی دڕدۆنگی و پرسیارەکانی منداڵێک لەبارەی ئەو ژیانە سەراسیمەی دەکا، سەدان پەیام و هوتافی سیاسیەکان بۆ گۆڕینی ئەو جیهانە شلوێی ناکا.
ئەی چ ئاستەنگە ژنانە هۆگربی و پیاوانەش هەڵپەسێری، ژنانە بە وشە سەروەری تۆمار بکەی و پیاوانەش بە هێما سەروەری پێشێل بکەی، بەدڵ هەموو جۆرە جێنشینێک ڕەتبکەیتەوە و لەڕیز و سەرەکانی ژیانیشدا چاوەڕوانی بکێشی، چەند سەختە لەیەک سەردا ژنانە هەڵە

بکەی پیاوانەش هەل بقۆزیتەوە، ژنانە ئازاربکێشی و پیاوانەش ئازاربنۆشی، ژنانە ڕەزامەندبی و پیاوانەش ڕازگر، ژنان□ ب□ویەوەو پیاوانەش بەردەوامبی، ژنانە فریونەخۆی و پیاوانەش فەرمان بدەی.
تۆ بزانە، سەردەردی من تەنها دەرەنجامی تێکئاڵانی وردە دەمارو ڕەقهەڵاتنی خوێنبەرەکانی ناو سەرم نیە، هەڵئاوسانی کۆدەماری مێشک و گرژبوونی ماسولکەکانی نیە،دەردە سەری من دەرئەنجامی چەوتانە دابەشکاری پشکەکانی ئەو جیهانەیە، لێکههڵبڕینی بەشەکانی ئەو نیشتمانەیە، نەخشەکێشانی ئەو سنوورە سیاسەت کردانەیە، کورتهێنانی ئاسایشی ئەو هەسارەیەیە، پێگەبەندی ئەو کۆمەڵگایانەیە، ئەوسەرە لە ژانی ئەوە پەستێوراوە چونکە ئەو چەرخە هەر بەچ□ پ□دا د□سو□ت□وە، هەرچەندە لە ژیان دا ژنان دووبەرابەر سەربازن بەڵام تۆپی ئەو زەویە هەرلەژێرپێ و لەسەردەستی پیاوان دەخولێتەوە.
ئە‌ی لەو رۆژگارەدا ژن بوون چ هونەرێکە و ژن مانەوە چ جۆرەهونەرمەندیەکی پێویستە،ئەگەر ژنێکی خۆڕسک بیت چەند ئەستەمە چاوەکانت جیاوازیان نەبێت لەگەڵ ووشەکانت، لێوەکانت پێچەوانە نەبزوون لەگەڵ هەستەکانت، دڵت سپی و خاو بپارێزی وەکو شیری پاکت، پەنجەکانت دژ نەبن لەگەڵ تێهزرینەکانت، پێکەنینەکانت پەرچەکردار نەبن لەگەڵ گریانەکانت، سەرت دڕدۆنگ نەبێت لەگەڵ دڵت، دەنگت تێکەڵ نەبێ لەگەڵ ڕەنگەکانت.
لێر□ بەدوا سەرم لە هیچ سوڕنامێنێ چونکە باش دەزانم کە ئەو سەردەمە،سەردەمی سەرپشککردنی سەرمایەداریە و بە جۆرەها تەڵەو تۆڕ س□ر□ه□□دانی مرۆڤەکانی خەفەکردوە،سەردەمی س□یخوڕی دێجیتاڵی، تەکنەلۆژیای بریقەدار و ئەدەب و هونەری تژی لە زڕە بانگەشەیەو ڕەسەنایەتی هەراسانکردوە، گێگاو مێگابایت پێشبڕکێیانە تا جێگای سەرت بگرنەوە و زەینت کوێرکەنەوە، ئیمێل، ئێسئێمئێس، ڤایبەر و سۆشیال میدیاکان وەک قولاپ لەسەرت گیربوون هەر هەتا لەسڵاوێکی لەدڵڕا و لە ڕامان لە چاوی ئەزیزێک دوورمان بخەنە، ئەو سەردەمە سەردەمی ئەوەیە سەری خۆت بکەیتە مایە بەس بۆئەوەی زیندوو بمێنیتەوە!
بەهەرحاڵ هاوچەرخە ئەزیزەکەم نیگەران مەبە، چونکە ئەو سەرە ئەگەر دەمیش نەبێ لەگەڵ ئەو سەردەمە دڵنیابە بەخۆڕسکی سەربەخۆیە، نە نزم دەبێت بۆ هیچ تاجێک نە دەچێتە ژێر هیچ جۆرە کڵاوێک نە دادەنەوێ بۆ هیچ دەستێک، نە شۆڕ دەبێ بۆ هیچ دەسەڵاتێک نە هیچ سەودایەک دەیگرێتەوە، ئەگەر دەهێندەش ترازیدتر ئەو جیهانە لە سایەی سەری پیاواندا لاسەنگ ببێ و شەڕی تێدا نەکوژێتەوە.